

**UNIVERSITY NORTH
H DOCTORAL STUDENTS'
CONFERENCE IN MEDIA AND
COMMUNICATION**

**UNIVERSITY NORTH
H DOCTORAL STUDENTS'
CONFERENCE IN MEDIA AND
COMMUNICATION**

**UNIVERSITY NORTH
H DOCTORAL STUDENTS'
CONFERENCE IN MEDIA AND
COMMUNICATION**

**DOKTORSKA KONFERENCIJA SVEUČILIŠTA SJEVER
MEDIJI I KOMUNIKACIJA / KOPRIVNICA / HRVATSKA / 23. I 24.11.2023.**

KNJIŽICA SAŽETAKA

Sveučilište Sjever
Koprivnica, 2023.

Zahvaljujemo Hrvatskoj gospodarskoj komori, Gradu Koprivnici, Hrvatskoj akademskoj istraživačkoj mreži – CARNET, Sveučilišnom računarskom centru Sveučilišta u Zagrebu (SRCE), Agenciji za elektroničke medije na potpori u realizaciji ovoga događaja!

Izdavač: Sveučilište Sjever

Za izdavača: prof. dr. sc. Marin Milković

Uredili: izv. prof. dr. sc. Iva Rosanda Žigo, prof. dr. sc. Jadranka Lasić Lazić
prof. dr. sc. Mario Tomiša

Programski odbor konferencije:

Marin Milković, Sveučilište Sjever
Jadranka Lasić-Lazić, Sveučilište Sjever
Mario Tomiša, Sveučilište Sjever
Gordan Akrap, Sveučilište Sjever
Aida Slavić Overfield, UDC Consortium, Hague
Dawid Bowden, University of London
Koraljka Golub, Linnaeus University
Sarah Hayes, Bath Spa University
Hye Ran Suh, Silla University, South Korea
II Whan Kim, Silla University, South Korea
Dejan Jontes, Univerza v Ljubljani
Polona Vilar, Univerza v Ljubljani
Tatjana Welzer Družovec, Univerza v Mariboru
Zoran Tomić, Sveučilište u Mostaru
Marko Odak, Sveučilište u Mostaru
Senada Dizdar, Univerzitet u Sarajevu
Mario Hibert, Univerzitet u Sarajevu
Veselin Kljajić, Univerzitet u Beogradu
Aleksandra Vraneš, Univerzitet u Beogradu
Mirko Čubrilo, Sveučilište Sjever
Irena Petrijevcānin, Sveučilište u Rijeci
Elizabeta Dadić-Hero, Sveučilište u Rijeci
Darko Etinger, Sveučilište u Puli
Petar Jandrić, Sveučilište primijenjenih znanosti, Zagreb
Nives Mikelić Preradović, Sveučilište u Zagrebu
Sonja Špiranec, Sveučilište u Zagrebu
Nikolaj Lazić, Sveučilište u Zagrebu
Mihaela Banek-Zorica, Sveučilište u Zagrebu
Danijel Labaš, Hrvatsko katoličko sveučilište
Denis Kos, Sveučilište u Zagrebu
Marina Mučalo, Sveučilište u Zagrebu
Tena Perišin, Sveučilište u Zagrebu

Marko Tadić, Sveučilište u Zagrebu
Damir Boras, Sveučilište u Zagrebu
Vjekoslav Afrić, Sveučilište u Zagrebu
Nada Zgrabljić Rotar, Sveučilište u Zagrebu
Jelena Jurišić, Sveučilište u Zagrebu
Sanda Kučina Softić, Sveučilišni računarski centar Sveučilišta u Zagrebu
Ivan Šabić, Sveučilište Sjever
Kornelija Petr Balog, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera
Višeslav Kirinić, Sveučilište Sjever
Zlatko Vidačković, MET, Zagreb

Organizacijski odbor doktorske konferencije:

Iva Rosanda Žigo, Sveučilište Sjever
Marin Milković, Sveučilište Sjever
Jadranka Lasić-Lazić, Sveučilište Sjever
Mario Tomiša, Sveučilište Sjever
Petar Mišević, Sveučilište Sjever
Irena Petrijevcin, Sveučilište u Rijeci
Sonja Špiranec, Sveučilište u Zagrebu
Aida Slavić Overfield, UDC Consortium, Hague
Dawid Bowden, University of London
Marko Odak, Sveučilište u Mostaru
Senada Dizdar, Univerzitet u Sarajevu
Biljana Marković, Sveučilište Sjever
Zlatko Vidačković, MET, Zagreb
Višeslav Kirinić, Sveučilište Sjever
Ivana Radić, Sveučilište Sjever
Antonija Mandić, Sveučilište Sjever
Matija Kikelj, Sveučilište Sjever
Ivan Šabić, Sveučilište Sjever

Sadržaj

UVODNA RIJEČ	13
--------------------	----

SAŽECI IZLAGANJA POZVANA PREDAVANJA

SARAH HAYES

WHY EXPLORE DIGITAL SOCIETY THROUGH POSTDIGITAL POSITIONALITY? 15

ZORAN TOMIĆ, MARIN MILKOVIĆ

ODNOSI S JAVNOŠĆU I KONCEPTUALNE PROMJENE 16

MARIO HIBERT

UMJETNA INTELIGENCIJA I EKO-MEDIJSKA PISMENOST 17

JOSIP HRGOVIĆ

EPISTEMOLOŠKI KONTEKST KLASIFIKACIJE ZNANOSTI: PRIMJER HUMANE
BIHEVIORALNE EKOLOGIJE 18

DEJAN JONTES, TANJA OBLAK ČRNIČ

NEWS REPERTOIRES AND YOUNG AUDIENCES: RETHINKING THEORETICAL AND
METHODOLOGICAL APPROACHES 19

HYE RAN SUH, II WHAN KIM

DIGITAL SERVICE STRATEGY OF THE NATIONAL LIBRARY OF KOREA 20

MARKO ODAK, LUCIJA MANDIĆ

INFORMACIJSKE ZNANOSTI U KONTEKSTU PROMJENA..... 21

NADA ZGRABLJIĆ ROTAR

NOVA PARADIGMA ZA ISTRAŽIVANJE MEDIJA DIGITALNOG DOBA 22

VESELIN KLJAJIĆ

TRANSFORMACIJA SADRŽAJA U DIGITALNO DOBA 23

IRENA PETRIJEVČANIN

UMJETNA INTELIGENCIJA I BIOMETRIJSKI NADZOR – OTVORENA PITANJA I DALJNI RAZVOJ 24

PETAR MIŠEVIĆ, MATIJA KIKELJ, IVAN ŠABIĆ

NACIONALNI I EU PROPISI I STANDARDI U FUNKCIJI JAČANJA KIBERNETIČKE SIGURNOSTI U REPUBLICI HRVATSKOJ 25

SERGEJ LUGOVIĆ, ANDOR GUŽVANJ, TIN FRIDA

LEVERAGING THE VIABLE SYSTEM MODEL FOR EFFECTIVE INFORMATION AND COMMUNICATION IN ADVANCING MODULAR GREEN ROOF SOLUTIONS FOR CLIMATE RESILIENCE 27

MARINA KOS WEISSBARTH, MARTINA ŠANTALAB, JADRANKA LASIĆ-LAZIĆ

UPRAVLJANJE INTELKTUALNIM VLASNIŠTVOM I INTELKTUALNIM KAPITALOM SVEUČILIŠTA 28

KARLO SIGETIĆ, NIKŠA SVILIČIĆ, TAJANA OBRADOVIĆ

KOMUNIKACIJSKI PROTOKOLI I UTJECAJ INFORMACIJSKOG FRAMINGA NA MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE - STUDIJA SLUČAJA KRIZNOG KOMUNICIRANJA ELEMENTARNE NEPOGODE NA PODRUČJU KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE 29

MARIJA JAKOVLJEVIĆ, KLARA MACOLIĆ KUPARIĆ, MAKS VINŠČAK

VIRTUALNA PRIJATELJSTVA U KONTEKSTU DRUŠTVENIH MREŽA MEĐU STUDENTIMA FAKULTETA ORGANIZACIJE I INFORMATIKE SVEUČILIŠTA I ZAGREBU 30

MIRO RADALJ, JELENA BOŽIĆ

ULOGA ODNOSA S JAVNOSTIMA U PRIKUPLJANJU SREDSTAVA ZA RAD NEPROFITNIH ORGANIZACIJA NA PRIMJERU UDRUGE MLADI PROTIV GLADI 31

IZIDORA RADEK, NIKŠA SVILIČIĆ, INES ŽABEK

ORGANIZACIJSKA PRAVEDNOST U PRIVATNOM I JAVNOM SEKTORU 32

ŽELJKA PERIĆ, MATEA CVJETKOVIĆ, KRISTINA ČIRJAK

ANALIZA MEĐUSOBNE PERCEPCIJE NOVINARA I STRUČNJAKA ZA ODNOS S
JAVNOŠĆU ZAPOSLENIH U DRŽAVNIM I JAVNIM INSTITUCIJAMA, UZIMAJUĆI U
OBZIR SPOL, GODINE RADNOG ISKUSTVA I PODRUČJE RADA 33

IVANA KOVAČEVIĆ BEKIĆ, GORAN VOJKOVIĆ

PRIVLAČENJE (NOVAČENJE) MLADIH U VOJSKU 34

ELIZABETA DADIĆ-HERO, KRISTINA ČIRJAK, ŽELJKA PERIĆ, MATEA CVJETKOVIĆ

DIJETE KAO POČINITELJ ZLOČINA. NAČINI NA KOJE MEDIJI PREZENTIRAJU
DIJETE – POČINITELJA ZLOČINA 35

ANITA ŠIMIĆ

NEURALGIČNE TOČKE ISTRAŽIVANJA O RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI U
HRVATSKOJ 36

LIDIJA VUKADIN VRANJEŠ, FILIP KLARIĆ-KUKUZ, TONI GAMULIN

KOMUNIKACIJA I VIDLJIVOST PROJEKATA EUROPSKOG SOCIJALNOG FONDA
NA DRUŠTVENIM MREŽAMA U MALIM GRADOVIMA 37

SANJA MRZLJAK JOVANIĆ, TEA STEPAN

STAVOVI UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA I STUDENATA VIROVITIČKO-PODRAVSKE
ŽUPANIJE PREMA INDUSTRIJSKOJ KONOPLJI 39

DAŠA BOSANAC, GORDANA BABIĆ, GORAN VOJKOVIĆ

PERCEPCIJA DOSTUPNOSTI PSIHOLOŠKE POMOĆI ŽRTVAMA ELEKTRONIČKOG
NASILJA 40

MARGARETA GREGIĆ

POLITIČKA KOREKTNOST – LINGVISTIČKI TOTALITARIZAM ILI KOREKTIV
GOVORA MRŽNJE. SMIJEMO LI CENZURIRATI UMJETNOST? 41

TANJA BAKSA; VANESSA VUCKOVIĆ HANČIĆ

NAČINI KOMUNIKACIJE OD BABY BOOMERA DO GENERACIJE Z - RAZLIČITO
ILI IPAK SLIČNO? 42

ZLATKO VIDAČKOVIĆ

TELEVIZIJSKA PRODUKCIJA IGRANIH FILMOVA I NJENA KRITIČKA RECEPCIJA
1970.-2023. 43

PETRA POROPAT, ANTEA BOKO, ANA GLOBOČNIK ŽUNAC

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE KAO KLJUČ UPRAVLJANJA KONFLIKTNIM
SITUACIJAMA U TURIZMU 44

LAURA VISKOVIĆ, ANA GLOBOČNIK ŽUNAC, PETRA POROPAT

AVATARI S LJUDSKIM LICEM – KOMUNIKACIJA DIGITALNIH LJUDI U
POSLOVNOM OKRUŽENJU 45

ANITA ŠULENTIĆ, CVITA TUDORVIĆ

MEDIJSKA KONVERGENCIJA: KAKVE STRUČNJAKE TREBA HRVATSKA RADIJSKA
INDUSTRIJA? 46

ŠTEFICA POKORNY, GORDANA TKALEC

ULOGA ODABRANIH UMJETNIČKIH DJELA MICHELANGELA BOUNARROTIJA U
INTERMEDIJALNOM KONTEKSTU 47

MATEJA JALUŠIĆ

SHARENTING: STVARANJE DIGITALNOG OTISKA MALOLJETNE DJECE NA
DRUŠTVENOJ MREŽI INSTAGRAM..... 48

KREŠIMIR ŽAŽAR

IZAZOVI ZNANOSTI U 21. STOLJEĆU – U POTRAZI ZA NOVOM EPISTEMIČKOM
POUZDANOŠĆU 49

ANA PONGRAC PAVLINA, KREŠIMIR PAVLINA

E-PORTFOLIO U NASTAVNOJ PRAKSI..... 50

ALTA PAVIN BANOVIĆ, MIHAELA BANEK ZORICA

ŠKOLSKE KNJIŽNICE, CENTRI STJECANJA KOMPETENCIJA INFORMACIJSKE
PISMENOSTI UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA 51

MATEA LOVRIĆ, DARIO JURICA, ANDREA MILJKO

ULOGA INFORMACIJSKE PISMENOSTI U KRITIČKOM RAZUMIJEVANJU I UPORABI
UMJETNE INTELIGENCIJE 52

MARIJA DUŠEVIĆ

DIGITALNA INTELIGENCIJA U INFORMACIJSKIM I KOMUNIKACIJSKIM ZNANOSTIMA	54
---	----

SANDRA MALETIĆ, MANUELA KOŠETO NADINIĆ

STAVOVI OBRAZOVATELJA O DIGITALNIM PRAVIMA.....	55
---	----

DARKO ETINGER

OTKRIVANJE OBRAZACA KORIŠTENJA SUSTAVA ZA ELEKTRONIČKO UČENJE: STUDIJA SLUČAJA NA KOLEGIJU POSLOVNI INFORMACIJSKI SUSTAVI PRI FAKULTETU INFORMATIKE U PULI	56
--	----

PETAR JANDRIĆ

POSTDIGITAL EDUCATIONAL RESEARCH	57
--	----

DAMIR BORAS

RAZVOJ ZNANOSTI.....	58
----------------------	----

JELENA BLAŽI, IVA ROSANDA ŽIGO

ZNAČAJ ALATA UMJETNE INTELIGENCIJE U KONTEKSTU VISOKOŠKOLSKOGA OBRAZOVANJA.....	59
---	----

VIŠESLAV KIRINIĆ

ZASTUPLJENOST ALATA UI U KURIKULIMA STUDIJA ODNOSA S JAVNOŠĆU I KOMUNIKACIJE	60
--	----

JADRANKO TUTA, LJERKA LUIĆ

UTJECAJ RAZLIČITIH OBLIKA AKTIVNOG UČENJA PRIMJENOM PROŠIRENE STVARNOSTI NA ISHODE UČENJA STUDENATA	62
---	----

ALEKSANDRA VRANEŠ

INFORMACIONO-KOMUNIKACIONE NAUKE U UNIVERZITETSKOJ NASTAVI U SRBIJI.....	63
--	----

ANITA PAPIĆ

INFORMACIJSKE ZNANOSTI U KONTEKSTU PROMJENA: 25. OBLJETNICA ODSJEKA ZA INFORMACIJSKE ZNANOSTI FILOZOFSKOG FAKULTETA U OSIJEKU	64
---	----

ROBERT IDLBEK, VERICA BUDIMIR, IVANA RADIĆ

LAŽNE VIJESTI IZ PERSPEKTIVE TEHNOLOGIJE, EKONOMIJE I SIGURNOSTI 65

ANTEA BOKO, ANA GLOBOČNIK ŽUNAC, LAURA VISKOVIĆ

PROFESIONALNE KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE U GRAĐEVINARSTVU 66

BOŽICA PRANJIĆ MARENDIĆ

ORGANIZACIJSKA KOMUNIKACIJA..... 67

ANDREA BRECHELMACHER

POSLEDICE, ODGOVORNOST I RJEŠENJA ZA MEDIJSKE MANIPULACIJE:
POTREBA ZA ODGOVORNOM UPOTREBOM MEDIJA..... 68

MAJDA TAFRA-VLAHOVIĆ

MEDIJSKO INFORMIRANJE O KLIMATSKIM PROMJENAMA..... 69

MILJENKO NENADIĆ, ANTE RONČEVIĆ

NACIONALNI BUSINESS INTELLIGENCE SUSTAVI U FUNKCIJI GOSPODARSKOG
RASTA (PRIMJER KINE I NJEZINA UTJECAJA NA ZAPADNI BALKAN)..... 70

ANTE JOSIP MILAS, IVAN DUNĐER, IVA PETKOVIĆ

ZAŠTITA INTEGRITETA INFORMACIJA: ANALIZA INICIJATIVA I IZAZOVA
EUROPSKE UNIJE U BORBI PROTIV DEZINFORMACIJA (2016.-2022.)..... 71

DARIJO KLARIĆ

STRATEŠKO KOMUNICIRANJE RUSIJE U SPECIJALNOJ VOJNOJ OPERACIJI U
UKRAJINI I KONCEPT TRIJADE CARLA VON CLAUSEWITZA 72

IGOR FILKO

SVAKODNEVNA UPORABA DIGITALNIH IDENTITETA I PRIPREMLJENOST JAVNOSTI
ZA GLAVNU UPORABU U REPUBLICI HRVATSKOJ 73

JOSIP MANDIĆ

RUSSIA'S DISINFORMATION MANIPULATION AS A TOOL FOR ITS FOREIGN
POLICY OBJECTIVES: PENETRATION TEST ON THE REGIONAL RIVALS;
CROATIA AND SERBIA 74

MARTINA MIHORDIN

UPRAVLJANJE ODNOSIMA S JAVNOŠĆU – ULOGA GLASNOGOVORNIKA U
PRAVOSUDNIM TIJELIMA..... 75

JELENA ĐURAŠ GLED, ŽELJKA BAGARIĆ

JAVNA KAMPANJA USMJERENA POVEĆANJU VIDLJIVOSTI I ETABLIRANJU
GLAZBENE TERAPIJE U RADU S RANJIVIM SKUPINAMA 77

MARTA NOVAK

ANALIZA MEDIJSKOG PRAĆENJA SINODALNOG HODA U HRVATSKOJ I
INTERPRETACIJSKI OKVIRI (FRAMING)..... 78

ANTONIA TOMAŠ, NEVENA LADIĆ

ORGANIZACIJSKA KOMUNIKACIJA – PRISTUP TEMELJEN NA KOMPETENCIJI..... 79

BRANKO RUMENOVIĆ, SANDRA MALETIĆ, MANUELA KOŠETO NADINIĆ

STAVOVI GRAĐANA REPUBLIKE HRVATSKE O SIMBOLIMA ODABRANIM ZA
HRVATSKE EUROKOVANICE..... 80

IVANA BAGARIĆ PEROŠ, MARINA KOS WEISSBARTH, MARTINA ŠANTALAB

ZNAČAJ RETORIČKE KOMUNIKACIJE U POSLOVNIM ODNOSIMA TE SVRHOVITOST
UVODENJA RETORIČKOG OBRAZOVANJA 81

MARTA ALIĆ, LJERKA LUIĆ

UTVRĐIVANJE STUPNJA INFORMACIJSKE A/SIMETRIJE KORIŠTENJEM DIMENZIJA
VIDLJIVOST I INFERABILNOST INOVATIVNOG MODELA VRJEDNOVANJA
INFORMACIJSKE TRANSPARENTNOSTI 82

GORDANA KOLANOVIĆ ROŠKO, SAMSON ŠTIBOHAR, EMILIJA STRUČIĆ

INFORMACIJSKA USTANOVA U ULOZI POMAGAČKE DJELATNOSTI: INKLUZIVNO
MEĐUGENERACIJSKO SURADNIČKO UČENJE 83

BILJANA MARKOVIĆ

ULOGA UMJETNE INTELIGENCIJE I PRIMJENA OBRADJE PRIRODNOG JEZIKA TE
ETIČKA PITANJA VEZANA UZ PRIMJENU UMJETNE INTELIGENCIJE U OPĆIM
BOLNICAMA 84

MARKO ANTIĆ

METODE RAZVIJANJA EMPATIJE KOD STUDENATA SESTRINSTVA..... 86

MATEJA BUBLIĆ

UNIVERZALNI DIZAJN I PRIMJERENA RAZINA ČITLJIVOSTI SADRŽAJA MREŽNIH
IZVORA INFORMACIJA NISKO-OBRAZOVANIM OSOBAMA 87

BRANKO RUMENOVIĆ, MARIJA JAKOVLJEVIĆ, KLARA MACOLIĆ KUPARIĆ

KORIŠTENJE DIGITALNIH MEDIJA U GIMNAZIJI I STRUKOVNOJ ŠKOLI
BERNARDINA FRANKOPANA U OGULINU 89

DEBORA RADOLOVIĆ

INOVATIVNA KOMUNIKACIJA U ŠKOLI KAO SEGMENT INTEGRATIVNOG
UPRAVLJANJA 90

BETTY ŽIGO, PATRIK KAJFEŠ

UPRAVLJANJE PROJEKTOM U PODRUČJU INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH
TEHNOLOGIJA – RAZVOJ APLIKACIJE „BEAUTY&THE BEAST“ 91

RUŽICA BILIĆ

PRIMJENA TEHNIKA OBRADJE PRIRODNOG JEZIKA U RAČUNALNOJ SIGURNOSTI 92

IVANA MARIĆ

IGRIFIKACIJA U OBRAZOVANJU NAKON ISKUSTVA S ONLINE NASTAVOM U DOBA
PANDEMIJE COVID-19..... 93

ANDREA BRECHELMACHER

PRORAČUNATA MEDIJSKA MANIPULACIJA I STVARANJE SVAKODNEVNE
NESIGURNOSTI: STUDIJA SLUČAJA CAMBRIDGE ANALYTICA SKANDAL..... 94

ANTONIA JUKA

KREATIVNA UPOTREBA INFORMACIJSKIH TEHNOLOGIJA U OBRAZOVANJU 95

ELENA ĐERIĆ, LAURA VISKOVIĆ

PROCJENA UTJECAJA PRIMJENE AI ALATA NA RAZVOJ DIGITALNE PISMENOSTI
MARKETINŠKIH STRUČNJAKA 96

MARTINA MAK, DOMAGOJ FRANK

KOMUNIKACIJSKI MODELI I METODE U UPRAVLJANJU PROJEKTNIM TIMOM
PRI KREIRANJU PROJEKTOG PRIJEDLOGA ZA FINANCIRANJE PUTEM EU
FONDOVA 97

**CENTAR IZVRSNOSTI SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE I
ODJELA ZA DAROVITE MINISTARSTVA OBRAZOVANJA DRŽAVE
IZRAEL**

MOTHER EARTH – אֵמֶת אֶרֶץ : KLIMATSKE PROMJENE I NJIHOV UTJECAJ NA
DRUŠTVO 98

Uvodna riječ

Digitalna revolucija, razvoj umjetne inteligencije i konstantni razvoj različitih računalnih alata značajno utječu na sva znanstvena područja. Proširuju granice istraživanja, utječu na metodologiju istraživanja i pridonose potrebi redefiniranja teorijskih okvira što je, dakako, evidentno i u informacijsko-komunikacijskom području znanosti. Danas, stoga, aktualnim postaje pitanje održivosti uspostavljenih polja i disciplina unutar postojećih znanstvenih područja i polja, a kao posebno zanimljiva nameće se tema prelijevanja ne samo disciplina unutar polja, nego i između znanstvenih područja. Pitanje razvoja i evaluacije znanstvene politike kao i definiranja djelokruga istraživanja u polju, pozivaju i na preispitivanje disciplina unutar informacijsko-komunikacijskih znanosti. Navedeno, međutim, povlači još jedno pitanje, a koje je osobito važno u smislu vrednovanja istraživačkih projekata na razini Europske unije. Riječ je o klasifikaciji znanstvenih područja, polja i grana. Klasifikacija znanosti koju u Republici Hrvatskoj propisuje *Pravilnik o znanstvenim područjima, poljima i granama* ogledalo je i sociokulturnih razlika u odnosu na druge klasifikacije (npr. Frascati), prema kojima se određuju polja istraživanja u širem europskom kontekstu. Cilj nam je ovim događajem ukazati na specifičnost znanstvenoga trenutka u kojem djelujemo, te sugerirati mogućnosti pokretanja i realizacije zanimljivih, međunarodno konkurentnih znanstveno-istraživačkih suradnji. Upravo iz toga razloga i nastojimo postati rasadište tema kojima ćemo pokazati osjetljivost na jedinstveni interdisciplinarni, multidisciplinarni i transdisciplinarni karakter koji obilježava cjelokupni suvremeni znanstveni milje.

U ime Organizacijskog odbora,
Iva Rosanda Žigo
Jadranka Lasić-Lazić

Sažeci izlaganja

Pozvana predavanja

Sarah Hayes

Why explore digital society through postdigital positionalality?

In this presentation and discussion Prof Sarah Hayes will put forward the idea of ‘postdigital positionalality’ as a way to explore digital society from diverse individual’s perspectives. Where once Information and Communication Technologies (ICTs) were thought of as systems that would simply improve or enhance the capabilities of all humans, we are now in a postdigital society where individual people experience hybrid digital systems and data in very different, unique and also unequal ways, depending on their positionalality. What challenges does this raise for individuals and across different institutions, policy and business sectors when we discuss digital skills and inclusion?

Keywords: postdigital positionality, digital society, ICT

Zoran Tomić, Marin Milković

Odnosi s javnošću i konceptualne promjene

U radu se govori o disciplini odnosa s javnošću i konceptualnima promjenama. Odnosi s javnošću, kao disciplina unutar polja informacijskih i komunikacijskih znanosti baštine dugu znanstveno-istraživačku i strukovnu tradiciju. U posljednjih 30 godina pojavljuje se niz autora koji raspravljaju, s jedne strane o samom nazivu discipline, njenom mjestu u klasifikaciji unutar polja, programima studija i predmetima koji čine jezgru studija. Izgled područja, rezultat je trajnog osluškivanja potreba u svim društvenim kontekstima u kojima je odnos s javnošću kao djelatnost relevantna i potrebna. Važno pitanje koje se otvara, i o kojemu u radu govorimo pitanje je interdisciplinarnih i transdisciplinarnih pristupa obrazovanju koje bi trebalo odgovoriti na suvremene zahtjeve. Promjena paradigme u cijelom znanstvenom području donijela je promjene i u područje odnosa s javnošću koje je doživjelo mnoge važne konceptualne promjene u zadnjih 30 godina. Te promjene nisu samo odraz neke unutarnje dinamike područja, već i odraz promjena medija i medijskog prostora. U radu se govori o promjenama koje su odraz unutarnje dinamike područja i odraz promjena medija i medijskog prostora na potrebu promjena koje očekuje obrazovanje. Prijedlozi i odgovori ne mogu biti prepušteni niti ostvareni u okvirima pojedinačnih, izoliranih znanosti ili voljom odabranih pojedinaca ili posebnih društveno-političkih interesnih zajednica, već konsenzusom znanstvenih i praktičnih rješenja specijaliziranih eksperata za probleme društva, medija i tehnologije.

Ključne riječi: odnosi s javnošću, društvo, obrazovanje, studij

Mario Hibert

Umjetna inteligencija i eko-medijska pismenost

Široko rasprostranjeni narativ datafikacije simbolizira opsesiju hiper-rastom čija se najaktuelnija inačica trenutno prepoznaje u manifestacijama Generativne umjetne inteligencije. Izlaganje ima za cilj ukazati na nevidljive aspekte strukturalnog nasilja tzv. “informatijskog nereda” u kontekstu kolapsa društvenosti (Lovink, 2012) u kojem je umreženi građanin proizvod spektakla velikih podataka. Naglašavajući aktuelnost epistemičke disrupcije i tehnološkog solucionizma namjera je potcrtati razumijevanje umjetne inteligencije kao: novog režima istine, znanstvenog dokaza, društvene normativnosti i racionalnosti (Joler & Pasquinelli, 2020); industrije ekstraktivizma (Crawford, 2021), te naglasiti kako unutarnji kod umjetne inteligencije nije oblikovan tek imitacijom biološke inteligencije, već društvenom poviješću inteligencije rada i društvenih odnosa (Pasquinelli, 2023). Ovakav pristup stoga omogućava aktualizaciju (kritičke) informatijske i medijske pismenosti na tragu uvida kako aktuelni programi i obuke u domenu stjecanja digitalnih kompetencija iste tretiraju kao osobni atribut samo-komodifikacije, a ne društvenu praksu. Preciznije govoreći, obzirom da “medijska i informatijska pismenost iznimno slabo upućuje na stalnu individualizaciju, fragmentaciju i emocionalizaciju informacija kao i proliferaciju strateške cirkulacije dezinformacija” (Haider & Sundin, 2022) izazovi razumijevanja umjetne inteligencije će biti predstavljeni kroz etičke imperativne propitivanja ideje digitalnog progresa, sa posebnim osvrtom na okolišne aspekte troškova i štete tehnodeterminističkog, instrumentalnog i redukcionističkog pogleda na umjetnu inteligenciju. Imajući u vidu da tzv. “ekološki reboot” sugerira materijalni i afektivni zaokret ka etičkim, političkim i estetičkim promišljanjima (premoštava epistemički jaz između tehnologije i prirode, ljudskog i neljudskog, materijalnog i nematerijalnog itd.) namjera je kroz ekomedijske (Lopez, 2021) i postdigitalne (Jandrić, MacKenzie & Know, 2023) studije ukazati kako istraživanja umjetne inteligencije u području informatijskih znanosti trebaju pristupe koje se fokusiraju na širu dinamiku tzv. novog ekstraktivizma (Joler, 2020) koja analizira ideološki postav neograničenog ekonomskog rasta.

Ključne riječi: umjetna inteligencija, eko-medijska pismenost, „informatijski nered“, etika, ekstraktivizam

Josip Hrgović

Epistemološki kontekst klasifikacije znanosti: Primjer humane bihevioralne ekologije

Posljednjih desetljeća svjedoci smo kumulativnog rasta trans/interdisciplinarnih istraživačkih programa koji se, poput kognitivnih znanosti, sve više etabliraju, ili, poput humane sociobiologije, gube na značaju. Posljedica je to rasta broja znanstvenika, istraživača i sveučilišnih nastavnika na svjetskoj razini. Cilj izlaganja je na primjeru humane bihevioralne ekologije ukazati na osnovne epistemološke aspekte fenomena nastajanja istraživačkih programa koji nadilaze paradigmatičke granice klasičnih znanstvenih područja, polja i grana. Osobe koje djeluju unutar takvih istraživačkih programa suočavaju se s brojnim administrativnim zaprekama. Razvoj klasifikacije znanosti unutar epistemološkog konteksta može se prikazati nizom epistemičkih i neepistemičkih (socijalnih, psiholoških, povijesnih) čimbenika. Pritom se nužno javlja pitanje sukladnosti klasifikacije znanosti iz epistemološke perspektive i klasifikacije znanosti iz perspektive informacijskih i komunikacijskih znanosti, posebno knjižničarstva. Epistemološkim rasvjetljavanjem osobina novonastalih trans/interdisciplinarnih istraživačkih programa mogu se izbjeći objektivne zapreke razvoju znanosti u odnosu na određene znanstvene klasifikacije, posebno pri natjecanju za projektna sredstva u Europskoj uniji, ili napredovanju u nacionalnom sustavu.

Ključne riječi: humana bihevioralna ekologija, epistemološki aspekti razvoja klasifikacije znanosti, klasifikacija časopisa, klasifikacija područja, polja, grana

Dejan Jontes, Tanja Oblak Črnič

News repertoires and young audiences: Rethinking theoretical and methodological approaches

The paper explores new conceptualizations of multi-tasking in researching the relationships between youth's media choices, technological preferences, and everyday life in relation to their cultural and social characteristics. The authors argue that in the polymedia environment users are constantly shifting between platforms and live in a constant anticipation of something new, while a permanent activity and constant affective engagement represent a condition for algorithmically produced regime of visibility that normalizes the distracted multitasking. Moreover, multitasking means increased fragmentation of activities which leads to performing multiple activities at the same time without clear hierarchies between types of practices and without the differentiation of spaces for practices, as for example in the sphere of school or the sphere of free time. In the empirical part, the paper presents the results of a qualitative research project, conducted within the second wave of Covid-19 epidemic closure in Slovenia on a sample of 67 youth from 12 to 18 years old using a mixed-method approach. The article also provides an analysis of media sketches in order to identify adolescents' media preferences and their potential interactions. Eight distinct news repertoires were identified, which nicely confirm on one hand the ambivalence of teenagers in relation to their media preferences but who at the same time very soon generate their own personal “media blocks”. It is exactly the interdependence of such cross-media uses and accompanying social and cultural practices within everyday life, which confirms the need of recent empirical research to diminish the focus to a single medium only (Hasebrink and Hepp 2017). Consequently, analyzing adolescents' media repertoires requires recognition of the social domains that structure their media practices, as well as the relationships between them. The broader aim of this article is thus to examine news media repertoires from the perspective of adolescents and to point out the conceptual and empirical challenges of this type of research.

Keywords: adolescents, digital visibility, news repertoires, polymedia, liveness

Hye Ran Suh, II Whan Kim

Digital Service Strategy of the National Library of Korea

With the release of 'CHAT GPT 4' in March 2023, we have embarked on a true age of artificial intelligence. In this presentation, we will conduct an internal and external environmental analysis surrounding libraries and introduce the National Library of Korea's Digital Service Strategy for 2021-2023 and its direction for the year 2024-2026. In addition, we plan to present the Koan Memory project, which was a Implementation Strategies of the Digital Service Strategy 2021-2023, as an example.

Keywords: CHAT GPT4, AI, National Library of Korea's Digital Service Strategy (2021-2023; 2024-2026), Koan Memory Project

Marko Odak, Lucija Mandić

Informacijske znanosti u kontekstu promjena

U radu će se dati osvrt na koncept mape informacijskih znanosti, odnosno prikazat će se i analizirati rezultati Zinsovog projekta. U kontekstu ideje da se dobije slika stanja u polju informacijskih znanosti, gdje još uvijek ne postoji konsenzus oko predmeta istraživanja, rad će se usmjeriti na analizu studijskih programa. Usporednom analizom izdvojit ćemo predmete koji se sadržajno poklapaju, a nalaze se u istraživanim programima, da bismo na temelju toga odgovorili koji su to jezgri (*core*) predmeti. Svrha rada je utvrditi koliko su ishodišno studiji slični i u kojem pravcu je išao razvoj pojedinog studija. Istraživanje će uključiti tri studija iz Hrvatske i dva studija iz BiH.

Ključne riječi: informacijske znanosti, obrazovanje, studijski programi, klasifikacija znanosti

Nada Zgrabljić Rotar

Nova paradigma za istraživanje medija digitalnog doba

U radu se govori o tome zašto se novi mediji ne mogu istraživati kao mediji masovne komunikacije. Posebno se upućuje na vezu komunikacijskih i informacijskih znanosti u kontekstu proizvodnje, korištenja medija i istraživačkih metoda. Veze unutar polja sve su jače, što je karakteristika i cjelokupne znanosti 21 stoljeća.

Ključne riječi: novi mediji, masovna komunikacija, znanost 21. st.

Veselin Kljajić

Transformacija sadržaja u digitalno doba

Medijsku industriju, ali i novinarstvo u novim medijima XXI veka, dominantno su obeležila tri procesa: približavanje medija kompjuterizacijom, multimedijalnost novinara i digitalizacija medijskog prostora. Ključna reč svih ovih procesa je transformacija. Transformacija medija, transformacija redakcija, transformacija novinara i na kraju transformacija sadržaja. U ovom radu akcenat istraživanja je na svim onim promenama koje su dovele do gotovo nestanka sadržaja u srpskim onlajn medijima. Pre svega pod uticajem društvenih mreža, prilagođavanju navikama nove publike, kao i novim načinima čitanja (mobilni telefoni). U fokusu su i svi ostali procesi koji su usloveli najpre izostanak konteksta, a potom i banalizaciju sadržaja. Postnovinarstvo, sveprisutna i očigledna kriza autorstva, neiznalaženje održivog poslovnog modela, kontinuirano osiromašenje medija i novinara, kriza kreativne industrije, uticaj PR „kuhinja“, dominacija obrade umesto kreiranja sadržaja.

Ključne riječi: medijska industrija, novinarstvo, transformacija novinara, transformacija sadržaja, postnovinarstvo

Irena Petrijević

Umjetna inteligencija i biometrijski nadzor – otvorena pitanja i daljnji razvoj

Rad se bavi temom umjetne inteligencije i biometrijske sigurnosti, s naglaskom na tehnologije prepoznavanja lica ponajprije kroz analizu uporaba istih od strane državnih tijela ili raznih grana industrije. Prateći aktualne trendove korištenja identifikacije i verifikacije osoba u tehnologijama prepoznavanja lica razmatraju se specifična otvorena pitanja prije svega u smislu poštovanja ljudskih prava, a što je ujedno i područje kojem i EU posvećuje iznimno veliku pozornost. Rad utvrđuje postoje li i neki zajednički trendovi među tim inovacijskim trendovima te kako bi oni mogli utjecati na budućnost sektora tehnologije prepoznavanja lica. Donijet će se pregled AI aplikacija koje se trenutno koriste u sektoru tehnologije prepoznavanja lica uz primjere kako se implementiraju u područjima sigurnosnog ili zdravstvenog sustava. Sve se veće rasprave vode i o sigurnosti prikupljenih podataka te mogućnosti njihove zlouporabe, ali i o samoj preciznosti tehnologije. Pitanja umjetne inteligencije i biometrijskog nadzora su u bitnome i dalje otvorena pitanja europske regulative te se trenutačno odvijaju procesi i rasprave za implementaciju u zajedničku europsku regulative i legislativu. Vijeće Europe donijelo je smjernice o uporabi tehnologije u kojima upozorava da integriranje softvera za prepoznavanja lica u postojeće nadzorne sustave predstavlja rizik za privatnost i zaštitu osobnih podataka. Europska komisija donijela je Bijelu knjigu o umjetnoj inteligenciji koja zadaje okvire u kojima bi se trebalo razvijati digitalno društvo i koji bi trebali osigurati da se ova tehnologija koristi za dobrobit čovječanstva, odnosno što je više moguće spriječe zlouporabe. Međutim, pitanja biometrijskog nadzora uz pomoć umjetne inteligencije zahtijevaju nedvosmisleni i preciznu regulaciju kroz jedinstvenu europsku legislativu, odnosno implementaciju u zakonodavni okvir svake države članice EU.

Ključne riječi: umjetna inteligencija, biometrijski nadzor, aplikacije zaprepoznavanje lica, Bijela knjiga

Petar Mišević, Matija Kikelj, Ivan Šabić

Nacionalni i EU propisi i standardi u funkciji jačanja kibernetičke sigurnosti u Republici Hrvatskoj

Ubrzani razvoj tehnologija i digitalizacije društva zahvatio je sva područja ljudskih djelatnosti u okviru kojih se stvaraju i obrađuju velike količine digitalnih podataka. Ovisnost suvremenog društva i organizacija o tehnologiji uvjetovao je i nove pristupe u području kibernetičke sigurnosti u cilju zaštite kritične infrastrukture, prometa, komunikacija, energetike, zdravstvenog i financijskog sektora. Kibernetičke prijetnje su u stalnom porastu unutar zemalja EU i širom svijeta što je vidljivo kroz različite sofisticirane napade poput računalnih prijevара, malicioznih programa, krađe osobnih, financijskih i klasificiranih podataka. Kibernetičke prijetnje svrstane su u četiri kategorije: kibernetički kriminal, kibernetička špijunaža, kibernetički rat i kibernetički terorizam. S obzirom na povećane kibernetičke prijetnje EU je donijela direktivu (EU) 2022/2555 o mjerama za visoku zajedničku razinu kibersigurnosti koja je stupila na snagu 16. siječnja 2023. godine, a države članice EU se s istom moraju uskladiti donošenjem zakonskih propisa do 17. listopada 2024. godine. Republika Hrvatska je u proteklom periodu usklađivala nacionalne propise s regulativom EU u području kibersigurnosti. Tako je Vlada Republike Hrvatske donijela Zakon o kibernetičkoj sigurnosti operatera ključnih usluga i davatelja digitalnih usluga, Nacionalnu strategiju kibernetičke sigurnosti i Akcijski plan za njenu provedbu, s svrhom jačanja zaštite korisnika elektroničkih usluga u javnom i gospodarskom sektoru kao i zaštite privatnosti i osobnih podataka građana u hrvatskom kibernetičkom prostoru te su isti u potpunosti usklađeni s važećom Strategijom kibernetičke sigurnosti EU. Donošenjem Direktive (EU) 2022/2555 i izmjeni Uredbe (EU) br. 910/2014 i Direktive NIS 2, državama članicama EU se nalaže donošenje novog zakona o kibernetičkoj sigurnosti kojim bi se sustavno uredilo funkcioniranje društva i gospodarstva u digitalnom okruženju te korištenju umjetne inteligencije na prostoru EU. Novom direktivom NIS 2 postići će se efikasnije upravljanje organizacijama i sigurnosnim procesima, rizicima, prijetnjama i upravljanju kibernetičkim krizama u kibernetičkom prostoru svake od članica EU. Jačanje sigurnosnih procedura, boljim modelom upravljanja i standardizacijom smanjuju se rizici i prijetnje organizaciji te minimalizira opasnost od prekida poslovanja, krađe i gubitka podataka. Kako bi se definirale odgovornosti u području kibernetičke sigurnosti prijedlogom zakona su predviđene tri grupe nadležnih tijela za provedbu zakona. Tako bi

za područje bankarstva nadležnost imao HNB, infrastrukturu financijskih tržišta HANFA, zračni promet Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo. Drugu grupu za javni sektor nadležna tijela su UVNS, HAKOM te Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva. Treću grupu nadležnih tijela čine: Sigurnosno – obavještajna agencija i Ministarstvo znanosti i obrazovanja (nacionalni CERT ustrojen u CARNET-u). Republika Hrvatska se novim zakonskim i podzakonskim propisima u potpunosti usklađuje s regulativom EU čime se osigurava sustavan pristup u primjeni i razvoju nacionalnog zakonodavstva u području kibersigurnosti, podiže sigurnost i jača svijest o važnosti zaštite kibernetičkog prostora, razvoj obrazovnih programa na svim razinama, razvoj e-usluga i bolja međusobna povezanost zemalja članica EU u području kibersigurnosti.

Ključne riječi: kibernetička sigurnost, EU direktiva, kritična infrastruktura, digitalizacija, rizici i prijetnje

Sergej Lugović, Andor Gužvanj, Tin Frida

Leveraging the Viable System Model for Effective Information and Communication in Advancing Modular Green Roof Solutions for Climate Resilience

The paper's primary objective is to explore the potential of employing the Viable System Model (VSM) to enhance communication strategies concerning the benefits of modular green roofs across various stakeholders. It also aims to delve into the measurement of carbon dioxide (CO₂) as a critical climate change indicator, especially in the context of implementing modular green roofs, encompassing areas like food production, ornamental plants, and energy cultivation. Furthermore, the paper seeks to demystify the concept of modularity by drawing insights from existing literature and offering guidance on comprehending this notion.

The methodology employed involves qualitative research rooted in literature review methods, with a focus on the framework provided by the Viable System Model, which underpins strategies for communicating the advantages of modular green roofs within the context of climate change.

As a result, the paper will present a communication framework, drawing from existing literature and aligned with the VSM framework, to effectively convey the merits of modular green roofs. It will also introduce a technical solution for data collection and processing, including various CO₂ measurement methods discussed in the paper. An essential contribution lies in the comprehensive review of the concept of "modularity" in engineering, mathematics, and agriculture. These explorations will lay the foundation for future research on information behavior, VSM applications, data collection techniques, and statistical methods, ultimately enhancing our understanding of modular farming concepts in the context of climate change.

Keywords: Information Behavior, Climate Change Communication, Co₂ Related Data Collection, Modular Green Roofs, Viable System Model

Marina Kos Weissbarth, Martina Šantalab,
Jadranka Lasić-Lazić

Upravljanje intelektualnim vlasništvom i intelektualnim kapitalom Sveučilišta

Posljednjih godina, brojne zemlje u EU preuzele su politiku mjere za poboljšanje okvirnih uvjeta za prijenos znanja iz akademske zajednice prema industriji u nacionalnom kontekstu. Takve inicijative postoje i u RH. Otvaranje akademske zajednice i prijenos znanja u privredu/industriju zahtjeva i izradu smjernica za upravljanje intelektualnim vlasništvom i intelektualnim kapitalom sveučilišta.

Zakon o intelektualnom vlasništvu, a posebno nacionalna pravila koja reguliraju intelektualno vlasništvo, upravljanje imovinom (materijalnom i nematerijalnom) u istraživačkim organizacijama i sama suradnja u istraživanju i razvoju korištenjem intelektualnog potencijala Sveučilišta kao istraživačke kompanije, mora biti uređena i propisana Smjericama. Poteškoće u kvantificiranju vrijednosti intelektualnog kapitala sveučilišta uzrokuju izuzeće intelektualnog kapitala iz propisa o registraciji intelektualnog vlasništva.

Ta je imovina od velike važnosti i vrijednosti za sveučilište, jer ona mu određuje i mjesto na ljestvici uspješnosti sveučilišta. Međutim, intelektualni kapital, za razliku od intelektualnog vlasništva, ne može se registrirati zakonima o intelektualnom vlasništvu, odnosno ne može se zaštititi registracijom. Intelektualni kapital sveučilišta je nematerijalna imovina sveučilišta stvorena u okviru rada, s druge strane je to, intelektualno vlasništvo koje uključuje svu onu nematerijalnu imovinu koja je, u skladu sa zakonima o intelektualnom vlasništvu propisana.

Svrha rada je istražiti i predložiti izradu smjernica za upravljanje i zaštitu intelektualnog kapitala sveučilišta kao model zaštite sveučilišta kao vlasnika.

Ključne riječi: intelektualno kapital, intelektualno vlasništvo, zaštita intelektualnog vlasništva

Karlo Sigetić, Nikša Sviličić, Tajana Obradović

Komunikacijski protokoli i utjecaj informacijskog framinga na medijsko izvještavanje - studija slučaja kriznog komuniciranja elementarne nepogode na području Koprivničko-križevačke županije

Zahvaljujući konvergiranoj i medijski posredovanoj stvarnosti izvanredne okolnosti sve više postaju dio naše svakodnevice, bez obzira radi li se o događajima koji su lokalnog, nacionalnog ili globalnog karaktera. Prijenos točnih i provjerenih informacija u kriznim situacijama te način na koji će konzumenti percipirati sadržaj medijskih objava od presudne je važnosti za uspjeh organizacija koje komuniciraju ključne poruke.

Imajući na umu da je medijska publika danas pod velikim pritiskom informacijskog infotainmenta i senzacionalizma, organizacijama je sve teže stvoriti okvir vjerodostojnosti i pouzdanosti, naročito u slučajevima izvanrednih situacija.

Ovaj će rad na primjeru studije slučaja kriznog komuniciranja elementarne nepogode poplave na području Koprivničko-križevačke županije definirati i analizirati upotrebu tehnika odnosa s javnostima te istražiti na koji način je Županijski Stožer civilne zaštite komunicirao konkretni slučaj prema javnosti.

Cilj rada je istražiti komunikacijske protokole, otkriti je li organizacija u kriznom komuniciranju koristila informacijsko uokvirivanje odnosno framing te na koji su način ključni lokalni i nacionalni internet news portali percipirali, kontekstualizirali i vrednovali dobivene informacije. Navedeno će se istražiti znanstvenom metodom studije slučaja čime će se uz prikaz upotrebe komunikacijskih alata i tehnika u odnosima s javnostima kvalitativno analizirati i usporediti sadržaj, narativ i diskurs službenih objava organizacije te njihova korelacija s medijskim objavama.

Ključne riječi: odnosi s javnostima, mediji, krizna komunikacija, informacijsko uokvirivanje

Marija Jakovljević, Klara Macolić Kuparić, Maks Vinšćak

Virtualna prijateljstva u kontekstu društvenih mreža među studentima Fakulteta organizacije i informatike Sveučilišta i Zagrebu

Društvene mreže široko su rasprostranjene među mladima koji provode puno vremena na internetskim stranicama kao dio svoje dnevne rutine. Naime, do sada nisu provedena istraživanja koja bi pokazala utječe li velika izloženost ekranu kod studenata informatike na njihovo shvaćanje i odnos prema tradicionalnim i virtualnim prijateljstvima. Ovim se radom ispituju virtualna prijateljstva u kontekstu društvenih mreža među studentima Fakulteta organizacije i informatike u Varaždinu Sveučilišta u Zagrebu. Cilj je istraživanja na primjeru studenata informatičkog usmjerenja s FOI-a ispitati razlikuju li jasno studenti informatike pojam virtualnog od stvarnog prijateljstva te jesu li zbog frekventnog rada u digitalnom okruženju skloniji virtualnim prijateljstvima. U skladu s time postavljene i sljedeće dvije hipoteze: H1 Studenti informatike jasno razlikuju pojam virtualnog od stvarnog prijateljstva te hipoteza: H2 Studenti informatike zbog frekventne izloženosti ekranu skloniji su virtualnim a ne stvarnim prijateljstvima. Anonimno anketno istraživanje provedeno je putem platforme Google Formsa na uzorku od 106 studenata FOI-a a anketa se sastojala od pitanja i tvrdnji u obliku Likertove skale. Kao najčešće korištene društvene mreže ispitanici su istaknuli Instagram (84,0%) i Facebook (63,2%), te su ukazali da im učestalo pristupaju putem smartphona (97,2%) i laptopa (73,6%). Na društvenim mrežama provode prosječno od dva do četiri sata dnevno (57,3%) i to najčešće u razdoblju od 20 sati navečer do ponoći (60,2%), kada su kod kuće. Ispitanici prijatelja shvaćaju kao osobu na koju se mogu osloniti odnosno povjeriti mu što drugima ne mogu reći. Također, jasno definiraju pojam virtualnih prijatelja, odnosno smatraju ih osobama koje ne susreću u stvarnom svijetu ili su ih susreli samo jednom ili dva puta te ne koriste društvene mreže za stvaranje prijateljstva. Istraživanjem je utvrđeno da studenti informatike jasno razlikuju pojam virtualnog od stvarnog prijateljstva te da unatoč čestoj izloženosti ekranu nisu skloniji virtualnim u odnosu na stvarna prijateljstva.

Ključne riječi: društvene mreže, studenti informatike, stvarna prijateljstva, virtualna prijateljstva

Miro Radalj, Jelena Božić

Uloga odnosa s javnostima u prikupljanju sredstava za rad neprofitnih organizacija na primjeru udruge Mladi protiv gladi

Gotovo da i ne postoje organizacije koje više ovise o odnosima s javnošću kao što je to slučaj s neprofitnim organizacijama. Njihov cilj nije stjecanje dobiti nego doprinos javnoj dobrobiti, a način kako to postižu neodvojivo je povezan s njihovim javnostima. Cilj rada je prikazati ulogu odnosa s javnostima u prikupljanju sredstava za rad neprofitnih organizacija (Fundraising) na primjeru udruge Mladi protiv gladi. Analizom metoda prikupljanja sredstava navedene udruge prikazana je važnost prikupljanja sredstava (Fundraisinga) za djelovanje neprofitnih organizacija te uloga odnosa s njihovim različitim javnostima u tom prikupljanju sredstava. Osim toga rad prikazuje najnovije trendove darivanja novca, vremena za volontiranje te pomaganja nepoznatim ljudima na svjetskoj razini i na razini Republike Hrvatske.

Ključne riječi: neprofitne organizacije, odnosi s javnostima, prikupljanje sredstava

Izidora Radek, Nikša Sviličić, Ines Žabek

Organizacijska pravednost u privatnom i javnom sektoru

Organizacijska pravednost prepoznata je kao jedan od ključnih faktora privrženosti zaposlenika organizaciji, jer osjećaj da se prema njemu odnosi pravedno, pojedinca motivira za izgradnju dobrih međuljudskih odnosa, bolju radnu učinkovitost, veći stupanj odgovornog organizacijskog ponašanja i smanjenje namjera za napuštanjem organizacije. Organizacijska pravednost multidimenzionalan je konstrukt, sastavljen od distributivne, proceduralne i interakcijske pravednosti, a u ovom radu bit će ispitane sve tri dimenzije na uzorku ispitanika iz privatnog i javnog sektora u Republici Hrvatskoj. Svrha rada je istražiti u kojoj mjeri varijable poput platnog razreda i pripadnosti privatnoj tj. državnoj organizaciji imaju utjecaja na percepciju organizacijske pravednosti.

Ključne riječi: javni sektor, organizacijska pravednost, privatni sektor

Željka Perić, Matea Cvjetković, Kristina Čirjak

Analiza međusobne percepcije novinara i stručnjaka za odnose s javnošću zaposlenih u državnim i javnim institucijama, uzimajući u obzir spol, godine radnog iskustva i područje rada

Cilj ovog istraživanja je dobiti uvid u međusobnu percepciju novinara i stručnjaka za odnose s javnošću zaposlenih u državnim i javnim institucijama Republike Hrvatske. Analizirane su međusobne percepcije obiju profesija uzimajući u obzir spol, radno iskustvo te vrstu medija, odnosno institucije u kojoj su zaposleni. Istraživanje je provedeno putem anketnog upitnika u ožujku 2023. godine, a ispunilo ga je ukupno 75 novinara i 50 stručnjaka za odnose s javnošću zaposlenih u državnim i javnim institucijama. Rezultati statističke analize pokazali su da među novinarima postoje značajne razlike u percepciji svoje profesije i profesije odnosa s javnošću s obzirom na spol, dok statistički značajne razlike u godinama radnog iskustva i vrsti medija u kojem novinari rade nisu pronađene. Kod stručnjaka za odnose s javnošću u percepciji novinarske profesije pronađene su statistički značajne razlike s obzirom na to kojeg su spola i vrstu institucije u kojoj su PR stručnjaci zaposleni. Rezultati doprinose razumijevanju postojeće literature o odnosu PR stručnjaka i novinara. Ukazujući na određene razlike u percepciji može se efikasnije raditi na budućim rješenjima u svrhu poboljšanja međusobne percepcije, što će voditi i uspješnijoj suradnji.

Ključne riječi: novinari, odnosi s javnošću, međusobna percepcija, Hrvatske državne i javne institucije, komunikacija

Privlačenje (novačenje) mladih u vojsku

U razvijenim zapadnim zemljama sve manji broj ljudi pokazuje interes za vojni poziv. Trenutna geopolitička situacija – rat u Ukrajini samo je dodatno pogoršao situaciju. Mladi (Generacija Z) danas tijekom donošenja odluke o studiranju i izgradnji karijere, analiziraju mogućnosti tržišta te odabiru za sebe najpovoljniju opciju. Vojska sa svojom zahtjevnosti i često manjim financijskim primanjima u odnosu na civilni sektor, nije na listi prioriteta mladih.

Američka i britanska vojska već nekoliko godina pokušavaju privući mlade s atraktivnim i provokativnim komunikacijskim kampanjama koje upravo pogađaju njih. Međutim, hrvatska vojska još uvijek, kada je u pitanju promidžba programa kadeta, drži se metoda od prije devet godina, kada je program započeo. Bez obzira na prednosti i prilike koje nudi program kadet, rezultati pokazuju da se broj zainteresiranih za program kadet u posljednjih devet godina konstantno smanjuje bez obzira na spuštanje kriterija i podizanje stipendije. Preporuka za popravak novonastale situacije je približiti se ciljanoj publici (srednjoškolcima) novom promidžbenom kampanjom.

Ključne riječi: novačenje mladih, vojska, hrvatska vojska, program kadet, generacija Z

Elizabeta Dadić-Hero, Kristina Čirjak, Željka Perić, Matea Cvjetković

Dijete kao počinitelj zločina. Načini na koje mediji prezentiraju dijete – počinitelja zločina

Cilj rada je istražiti kako mediji prezentiraju dijete kao počinitelja zločina na primjeru K.K., maloljetnog ubojice iz Srbije, koji je u svibnju 2023. godine iz vatrenog oružja u školi počinio višestruko ubojstvo djece i školskih djelatnika. Naime, Zakonom o elektroničkim medijima i Pravilnikom o zaštiti maloljetnika nije dopušteno objavljivanje informacija i podataka kojima se otkriva identitet djeteta do 18. godine života, bez obzira na počinjeno kazneno djelo.

Za ostvarenje istražnog cilja analizirat će se objavljeni radovi na sličnu temu u Hrvatskoj i u međunarodnim publikacijama te najčitaniji portali u Hrvatskoj i Srbiji u vrijeme počinjenja zločina. Prema tvrtki za online istraživanje Gemius, najčitaniji portali u Srbiji tog mjeseca bili su blic.rs i telegraf.rs, a u Hrvatskoj jutarnji.hr i Dnevnik.hr.

Metodologija rada obuhvaća izradu analitičke matrice te kvantitativnu i kvalitativnu analizu sadržaja kojom će se pokušati dati odgovore na postavljena istraživačka pitanja: je li u središtu pozornosti njegovo psihičko stanje ili čin nasilja; u kojoj mjeri su u izvještavanje bili uključene stručne osobe; na koga objavljeni tekstovi svaljuju krivicu; u kojoj mjeri je narušena privatnost djeteta u objavljenim tekstovima; postoje li primjeri kršenja zakona o zaštiti osobnih podataka u objavljenim tekstovima i koja vrsta emocije prevladava u objavljenim tekstovima. S obzirom na to kako je korpus tekstova koji su intenzivno izvještavali o navedenom slučaju velik, analiza obuhvaća samo članke iz kojih je vidljivo kako portali izvještavaju o djetetu kao počinitelju zločina i koji daju odgovore na postavljena istraživačka pitanja. Navedena tema u velikom je interesu javnosti i medija. Ovakav težak zločin se ne pamti na prostorima Hrvatske i susjednih zemalja, stoga je vidljiv manjak znanstvenih radova na temu izvještavanja o maloljetnicima – počiniteljima zločina. Pod utjecajem modernih tehnologija i interneta mediji su se promijenili, informacije se šire društvenim medijima i internetom brže nego ikad što utječe na smanjenju profesionalnost i upitnu odgovornost novinara i urednika što pokazuje i navedeni slučaj. Medije treba podsjetiti kako su dužni poštivati zakonske i etičke okvire u svom izvještavanju, a osobito kada je riječ o djeci.

Ključne riječi: mediji, maloljetni počinitelj zločina, ubojstvo, zaštita maloljetnika

Anita Šimić

Neuralgične točke istraživanja o rodnoj ravnopravnosti u Hrvatskoj

Rad istražuje prezentiranje rodne ravnopravnosti, poglavito položaja žena do danas. Dosadašnja istraživanja uglavnom su se bavila položajem žena u elektroničkim i online medijima, gdje su žene kao stručnjakinje za neko područje ili nositeljice vijesti bile prisutne u 8,3 posto slučajeva, a muškarci četiri puta više ili oko 32 posto. Desetogodišnje istraživanje glavnih hrvatskih dnevnih novina Jutarnjeg, Večernjeg, Novog lista i Slobodne Dalmacije pokazuju da su žene kao glavni akteri priče prisutni u 14.5 posto slučajeva, a muškarci u oko 65.9 posto slučajeva dakle oko 5 posto više. Dakle položaj žena u medijskom prostoru gori je u dnevnim novinama i tisku od onog u elektroničkim medijima. Također, dominantna kultura podozriva je prema pravima žena. Iako je svijest o potrebi ravnopravnosti žena i muškaraca sve veća, to do sada nije bitno doprinijelo pobolšanju položaja žena u hrvatskom društvu.

Ključne riječi: žene, ravnopravnost, rodna ravnopravnost, tisak, dnevni tisak, Hrvatska

Lidija Vukadin Vranješ, Filip Klarić-Kukuz, Toni Gamulin

Komunikacija i vidljivost projekata Europskog socijalnog fonda na društvenim mrežama u malim gradovima

U okviru razvojnih projekata, osobito projekata financiranih bespovratnim sredstvima Europske unije, komunikacija i vidljivost su obvezni dio svakog programa za dodjelu sredstava. Upravo za komunikaciju i vidljivost projekata izdvajaju se značajna financijska sredstva. Svi korisnici sredstava imaju obvezu javno objaviti izvor svih financijskih sredstava koja se prime i osigurati vidljivost tih sredstava, a ovisno o programu, detaljno se opisuje, a na posljetku i ugovaraju aktivnosti s ciljem ispunjavanja vidljivosti. Svakim programom kojim se dodjeljuju bespovratna sredstva, provode se politički prioriteti Europske unije i jako je važno da se u komunikacijskim aktivnostima projekta istaknu upravo ti prioriteti kako bi se javnosti pokazala šira slika i kako projekt tome pridonosi. Sve komunikacijske aktivnosti koje se planiraju provesti i koje se provode, ovisno o programima, prate brojna pravila o primjeni elemenata vidljivosti.

Nakon financijskih, gospodarskih i političkih kriza koje su povećale nepovjerenje u institucije Europske unije i transparentno financiranje programa i projekata, institucije Europske unije sve više povećavaju aktivnosti koje su usmjerene poboljšanju promocije i vidljivosti kohezijske politike Europske unije. Upravo su društvene mreže jedan od glavnih komunikacijskih kanala kojima se postiže ponovno povezivanje institucija Europske unije s građanima i osigurava vidljivost projekata financiranih bespovratnim sredstvima Europske unije.

U ovom radu analiziraju se projekti Europskog socijalnog fonda koji su se provodili i koji se provode na području Grada Makarske, u programskom razdoblju Europske unije 2014. - 2020. te 2021. - 2027. U radu se analiziraju aktivnosti komunikacije i vidljivosti odabranih projekata, odnosno način provođenja obveznih elemenata komunikacije na društvenim mrežama. Proveden je online anketni upitnik među korisnicima sredstava Europskog socijalnog fonda kojim je se saznalo na koji način korisnici odabranih projekata komuniciraju putem društvenih mreža, koje platforme društvenih mreža koriste, koliko često koriste te platforme, je li korištenje društvenih mreža utjecalo na vidljivost projekata i je li korištenje društvenih mreža imalo utjecaj na projektnu ciljnu skupinu. Rezultati ovog istraživanja poslužit će i za izradu prijedloga modela komunikacije i vidljivosti na društvenim mrežama

projekata financiranih iz Europskog socijalnog fonda s konačnim ciljem podizanja svijesti građana o prioritetima Europske unije.

Ključne riječi: društvene mreže, Europska unija, komunikacija, projekti, vidljivost

Sanja Mrzljak Jovanić, Tea Stepan

Stavovi učenika srednjih škola i studenata Virovitičko-podravske županije prema industrijskoj konoplji

Industrijska konoplja je biljka koju od pradavnih vremena koristi čovjek, a potječe iz srednje Azije. Izuzetna je biljka jer se lako prilagođava klimi i tlu mijenjanjem svojih morfoloških i fizioloških osobina. Nazivlje industrijska konoplja, osobito ako se koristi samo naziv konoplja, danas izaziva nedoumicu i krivo tumačenje nazivlja zbog poistovjećivanja ove biljke s indijskom konopljom koja ima psihoaktivne supstance dok je industrijska konoplja nema.

Cilj ovog rada je ispitati stavove punoljetnih učenika srednjih škola i studenata Virovitičko – podravske županije prema industrijskoj konoplji. Za istraživanje će se koristiti mrežna anketa koja uključuje pitanja vezana za stavove ispitanika prema industrijskoj konoplji. Mrežna anketa je dobrovoljna i anonimna.

Polazna pretpostavka koja se u radu ispituje je povezana sa stavovima populacije punoljetnih srednjoškolaca i studenata koji imaju pretežno negativnu konotaciju o industrijskoj konoplji što je posljedica nedovoljne informiranosti o razlici indijske i industrijske konoplje. Na primjer, i Hrvatski sabor ove je godine raspravljao i nije izglasao tzv. Lex Cannabis koji bi omogućio potpuno iskorištavanje industrijske konoplje, a među argumentima koji su se nizali bilo je očigledno da i zastupnici jasno ne razlikuju dvije vrste konoplje. Rad naglašava potrebu da mediji koji prenose informacije jasno razlikuju indijsku od industrijske konoplje jer poistovjećivanje nazivlja ovih biljaka koristeći samo naziv konoplja stavlja u nepovoljan položaj industrijsku konoplju. Na osnovi informacija u medijima koji ne preciziraju o kojoj se vrsti konoplje radi, stječu se negativni stavovi vezani za industrijsku konoplju čije potpuno iskorištavanje donosi brojne benefite u području medicine, građevine, ekologije, tekstilne industrije, prehrambene industrije i slično za razliku od indijske konoplje koja nema takvu vrijednost.

Ključne riječi: indijska konoplja, industrijska konoplja, nazivlje, stavovi, učenici i studenti

Percepcija dostupnosti psihološke pomoći žrtvama elektroničkog nasilja

Posljednjih smo godina svjedoci sve veće izloženosti nasilju putem elektroničkih medija (engl. Cyberbulling) kod djece i adolescenata. Svakodnevna uporaba mobitela, e-mailova, chat grupa. Nerijetko se koristi kako bi se neko dijete ponizilo, kako bi mu se prijeto, rugalo ili ugrožavalo na neki drugi način. Svaka elektronska komunikacija koja za cilj ima na bilo koji način povrijediti neku drugu osobu, smatra se elektronskim nasiljem. Njegove posljedice mogu se odraziti kao emocionalne tegobe iz kruga raznih psihičkih bolesti. Neke će žrtve nasilja odmah potražiti pomoć, drugi će, zbog osjećaja krivnje, zbog okolnosti socijalne sredine i sl. teže pristupiti traženju psihološke pomoći. Neki nikada neće potražiti pomoć, već će stvoriti svoj obrambeni sustav, potpuno se povući i/ili možda i sami postati nasilnici.

Cilj ovog istraživanja je procijeniti izloženost elektronskom nasilju kod djece i adolescenata (dob 11 do 18 godina), kao i procijeniti povjerenje u sustav podrške psihološke pomoći žrtvama elektronskog nasilja.

Anketnim upitnikom procijenit ćemo koliko je osnovnoškolaca i srednjoškolaca na području Rijeke i Zagreba bilo izloženo elektronskom nasilju, putem kojih medija, koliko je to trajalo te jesu li se obratili kome stručnome za pomoć.

Za one ispitanike koji su potražili pomoć ispitat ćemo kakvom su obliku traženja pomoći bili skloni. Jesu li tražili pomoć stručnjaka kontaktom u živo ili putem nekih od medija. Za one koji nisu bili žrtve nasilja ispitat ćemo kakvom bi obliku traženja pomoći bili skloni ukoliko im je ono potrebno (u živo ili putem nekih od medija).

Slijedom dosadašnjih istraživanja očekujemo da će mlađi ispitanici biti skloni traženju pomoći u živo, dok će oni stariji više pristupati anonimnim oblicima traženja stručne pomoći. Ne očekujemo razliku između dobi i spola po pitanju povjerenja u sustav podrške.

Ključne riječi: elektroničko nasilje, adolescenti, psihološka pomoć, mediji

Margareta Gregić

Politička korektnost – lingvistički totalitarizam ili korektiv govora mržnje. Smijemo li cenzurirati umjetnost?

Politička korektnost odnosno izbjegavanje upotrebe govora koji se može okarakterizirati kao uvredljiv prema određenoj skupini ljudi, nije novo skovani pojam. U društvu su politički korektan govor te politički korektno ponašanje kao termini prisutni, prema nekim izvorima, još od 18. stoljeća. Međutim, od pojma koji je korigirao govor mržnje, politička je korektnost dobila ulogu sveprisutnog korektiva ponašanja, govora i razmišljanja koji svoju ulogu pronalazi i u umjetnosti kao osobnom izričaju umjetnika. Cilj ovoga rada je prikazati razliku između filmske i televizijske umjetnosti devedesetih godina i danas te stav pripadnika različitih generacija o političkoj korektnosti u ovoj umjetnosti.

Rad će kroz usporedbu konkretnih izričaja – rečenica, humora, ponašanja likova, prikazati razlike u filmskoj i televizijskoj umjetnosti prije trideset godina i danas, što je društveno prihvatljivo a što u novije vrijeme prema kriteriju političke korektnosti ne bi moglo biti emitirano. Osim ove usporedbe, u radu će biti prikazani i rezultati kvalitativnog oblika istraživanja – fokus grupe, koji će nam pomoći u shvaćanju šireg spektra stavova, argumenata i mišljenja osoba različitih generacija o filmskoj i televizijskoj umjetnosti i političkoj korektnosti.

Zaključno, rad ima namjeru predstaviti različitosti u shvaćanju poželjnog sadržaja umjetnosti među različitim generacijama, te pokušati odgovoriti na pitanje ima li politička korektnost granice i jesu li granice uopće potrebne.

Ključne riječi: politička korektnost, različitost, sloboda, umjetnost

Tanja Baksa; Vanessa Vucković Hančić

Načini komunikacije od Baby Boomera do generacije Z - Različito ili ipak slično?

Komunikacija je važan proces u interakciji među ljudima kako bi ljudi izrazili svoje želje, mišljenja, stavove, potrebe i slično. Još nedavno smo uglavnom međusobno komunicirali uživo, licem u lice, te se pritom osim verbalno izražavali neverbalno kroz geste i mimiku, ali i samu boju glasa. No pojavom telefona neverbalni je dio ostao zakinut, dok su pametni telefoni uvelike zamijenili i samu komunikaciju licem u lice te ju pretvorili u dopisivanje uz korištenje raznoraznih simbola kao zamjenu neverbalnog dijela komunikacije. Današnja komunikacija bez mobilnih telefona i raznoraznih aplikacija poput Vibera, Messengera, WhatsAppa ili Snapchata skoro pa više nije zamisliva, prije svega kod generacije Z. No, i starije generacije, poput primjerice generacije Baby Boomera koriste razne nove mogućnosti komunikacije. Iako je uvriježeno mišljenje kako mlađe generacije, osobito one odrasle u već digitaliziranom svijetu i modernom načinu mobilne komunikacije, ne preferiraju komunikaciju licem u lice, cilj je ovog istraživanja dobiti uvid je li to doista tako te jesu li se i kako promijenili oblici i načini komunikacije i kod ostalih generacija. Istraživanje se provodi putem online upitnika, odnosno kvantitativnom metodom, a naglasak je na najčešćem oblik komunikacije s poznanicima, prijateljima, članovima obitelji, kao i načina komunikacije s nepoznatim osobama. Istraživanje se bavi i opasnostima koje proizlaze iz novih oblika komunikacije kao što je komunikacija putem društvenih mreža s nepoznatim osobama i jesu li pripadnici različitih generacija, i to prema vlastitoj procjeni, i u kojoj mjeri, svjesni različitih opasnosti koje vrebaju prilikom komunikacije na primjerice društvenim mrežama te kako ih izbjeći.

Ključne riječi: komunikacija, od generacije Baby boomera do generacije Z, promjena kanala komuniciranja, opasnosti, društvene mreže

Zlatko Vidačковиć

Televizijska produkcija igranih filmova i njena kritička recepcija 1970.-2023.

Pola stoljeća nakon što je filmom Marija Fanellija „Put u raj” (1970.) po scenariju Miroslava Krležu počela produkcijska suradnja Televizije Zagreb i domaće kinematografije, istražili smo važnost Hrvatske radiotelevizije u produkciji hrvatskog filma i kako se ona razvijala, od televizijskih filmova, preko koprodukcija do filmova koji su istodobno snimani kao televizijske serije, te kako je HRT utjecala na hrvatski film. Opći ciljevi bili su istraživanjem doznati i predstaviti razvoj odnosa Hrvatske televizijske i hrvatske kinematografije, a osobito razdoblje raskida koprodukcijskog braka koji je do 2007. nosio cijelu produkciju, te posljedice koje je taj raskid imao na hrvatsku kinematografiju i Hrvatsku televiziju, te sintetski kritički analizirati i valorizirati polustoljetnu filmsku produkciju HRT-a (produkcije, koprodukcije i serije) u pojedinim epohama, od sedamdesetih koje su obilježili filmovi Kreše Golika, osamdesetih s filmovima Tadića, Vrdoljaka, Galića i Zafranovića, devedesetih u kojima je HRT predvodnik cjelokupne produkcije, promjene paradigme početkom novog stoljeća i novih autora, osnivanja Hrvatskog audiovizualnog centra, te konačno na ženski val hrvatskog filma. Istraživanje je provedeno proučavanjem arhivske novinske građe, arhiva HRT-a, hrvatskih dugometražnih filmova te stručne literature, obavljanjem dubinskih intervjua i uzimanjem izjava od najvažnijih osoba hrvatske kinematografije i televizije u proučavanom razdoblju. Za vrijeme postojanja HAVC-a izrazito je oslabljena do tada izrazita uloga HRT-a u hrvatskoj filmskoj produkciji, čime je ona više usmjerena prema koprodukcijama i Eurimagesu, što joj je znatno promijenilo pristup i tematiku. Istodobno, HRT je svoje potencijale više usmjerio na produkciju ambicioznih televizijskih serija s filmskim redateljima (Matanić, Brešan, Milić). Glavni zaključak rada je da je spomenuta promjena paradigme pozitivno utjecala na hrvatsku kinematografiju koja je izašla iz faze introvertiranosti i samodostatnosti i postala regionalno relevantna europska kinematografija.

Ključne riječi: europska kinematografija, hrvatski film, televizija, masovni mediji

Interkulturalne kompetencije kao ključ upravljanja konfliktnim situacijama u turizmu

Interkulturalne kompetencije su sposobnost svakog pojedinca da učinkovito prihvaća i djeluje u interakciji s osobama koje su jezično i kulturalno drugačiji. Interkulturalne kompetencije su važne za rješavanje konflikata i za otklanjanje negativnih posljedica koje mogu utjecati na daljnje poslovanje turističke organizacije. Stoga je posjedovanje i korištenje istih nužno prilikom interakcije između turista i turističkih djelatnika, a posebno su bitne prilikom direktne komunikacije s turistima. Prethodna istraživanja ukazuju na važnost interkulturalnih profesionalnih kompetencija turističkih djelatnika za rješavanje konfliktnih situacija. Primarni cilj rada je utvrditi važnost interkulturalnih profesionalnih kompetencija turističkih djelatnika. Dok se drugi cilj odnosi na istraživanje utjecaja interkulturalnih profesionalnih kompetencija turističkih djelatnika prilikom rješavanja konfliktnih situacija. Za izradu rada autorica je pretraživala i koristila sekundarne izvore literature, te je analizirala prethodna istraživanja. Sekundarni izvori su internetski izvori, te strana i domaća relevantna literatura. Za pisanja ovog rada autorica je koristila znanstvenu metodu analize. Rezultati analize pokazuju kako su uzroci nastanka konflikata vezani uz organizacijske, komunikacijske i osobne probleme, te uz nedostatak interkulturalnih kompetencijama turističkih djelatnika. Može se zaključiti kako postoji utjecaj interkulturalnih kompetencija turističkih djelatnika kod rješavanja konfliktnih situacija. Ovim radom će se stvoriti trenutna slika o interkulturalnim kompetencijama turističkih djelatnika i o postojećim konfliktnim situacijama u turizmu, ali i o utjecaju interkulturalnih kompetencija za upravljanje istim. Također, predloženi nacrt će poslužiti za daljnja istraživanja i analize o istim.

Ključne riječi: interkulturalne kompetencije, konflikti, metode upravljanja konfliktima, turistički djelatnici, turistička komunikacija

Laura Visković, Ana Globočnik Žunac, Petra Poropat

Avatari s ljudskim licem – komunikacija digitalnih ljudi u poslovnom okruženju

Strelovit tehnološki napredak iz temelja mijenja društvo, način života i poslovanja. Sustavi umjetne inteligencije (UI) omogućuju pojedincima i tvrtkama da komuniciraju na načine koji su do nedavno bili nezamislivi, a zbog njihove učinkovitosti i brzine integrirani su u poslovanje brojnih tvrtki, u gotovo svim sektorima. Digitalni čovjek, računalno generiran prikaz ljudskog bića, recentan su komunikacijski alat, u primjeni ponajprije u korisničkim službama, zdravstvu, edukaciji i marketingu. Ipak, u dosadašnjim istraživanjima nailazi se na oprečne nalaze po pitanju njegove učinkovitosti. Također, u znanstvenoj zajednici nije usuglašena terminologija kada se govori o trodimenzionalnim avatarima koje je kreirala umjetna inteligencija, s brojnim osobinama čovjeka među kojima i uvjerljiva sposobnost za interakciju, stoga je tijekom provedbe rada korištena navedena sintagma – digitalni čovjek, kao i pripadajući sinonimi. Obzirom da se digitalni ljudi mogu lako kreirati i prilagoditi potrebama tvrtke, cilj ovog rada je izraditi sistematičan prikaz primjene digitalnih ljudi u poslovnom okruženju te utvrditi dosadašnji utjecaj korištenja istih na internu i eksternu komunikaciju tvrtki. Provedeno je sustavno pretraživanje objavljenih znanstvenih članaka u bazama podataka Scopus, Web of Science i Science Direct, kroz šestogodišnje razdoblje od 2018. do 2023. godine. Pored sustavnog pregleda dosadašnjih radova, ovo istraživanje ističe još uvijek skroman doprinos znanstvene zajednice fenomenu digitalnih ljudi koji donose značajne promjene interpersonalnoj komunikaciji u poslovnom okruženju te aktualizira teme za razmišljanje i područja daljnjih istraživanja.

Ključne riječi: komunikacija, poslovna komunikacija, umjetna inteligencija, digitalni čovjek, virtualni čovjek, komunikacija posredstvom umjetne inteligencije

Anita Šulentić, Cvita Tudorović

Medijska konvergencija: kakve stručnjake treba hrvatska radijska industrija?

Digitalna transformacija omogućila je radijskom mediju snažan iskorak u načinima distribucije i dohvatit multimedijalnog sadržaja. Ipak, nedvojbeno je da većinu radijskih sadržaja još uvijek proizvode stvarne osobe, a ne tehnologija ili umjetna inteligencija. Republika Hrvatska četvrta je zemlja članica EU po brojnosti radijskih postaja na milijun stanovnika (Eurostat, 2020). Konkretno, u djelatnosti emitiranja radijskog programa u RH posluje 154 poduzetnika sa 753 zaposlenih (FINA 2023). Prema ukupnim prihodima u 2021. godini, TOP 10 poduzetnika ostvarilo je dobit od dva milijuna eura, dok prosječna mjesečna neto plaća zaposlenih u radijskoj industriji raste na godišnjoj razini za 6% (isto).

Polazišno istraživačko pitanje ovog rada bilo je kakve vještine, znanja i obrazovne kvalifikacije preferiraju urednici pri zapošljavanju novih radijskih djelatnika. Provedeno kvalitativno istraživanje oslonilo se na polustrukturirane intervjue na ekspertnom uzorku od pet glavnih urednika najslušanijih FM radija na području Grada Zagreba (Ipsos, 2023).

Nalazi pokazuju da urednici preferiraju djelatnike sposobne za multitasking. Obrazovne i stručne kvalifikacije pri tomu su dobrodošle, ali ne i ključne za zapošljavanje. Iako se nameće misao da se štedi na brojnosti radnih mjesta, urednička očekivanja itekako su opravdana. Naime, nedvojbeno je da konvergirano medijsko okruženje u kojem danas funkcionira FM radio itekako uvažava tehničko-tehnološke promjene i nastoji im se prilagoditi. Upravo stoga i preferira „konvergirane“ djelatnike: osobe koje prije svega razumiju novi medijski krajolik te se suvereno njime i kreću.

Međutim, drugo je pitanje nudi li hrvatsko tržište rada takvu vrstu djelatnika i odgovaraju li njihove kvalifikacije potrebama domaće radijske industrije.

Stoga se radom ponovo aktualizira pitanje obrazovanja budućih medijskih djelatnika. Brojni inozemni, ali i domaći znanstvenici iz područja komunikacije i medija (Kanižaj i Skoko, 2010; Pavlik 2013; Perišin i Mlačić, 2014; Förster i Rohn 2015; Vukić, 2017; Šulentić i Vukić, 2022), još od početka 21. stoljeća upozoravaju na nužnost promjena u načinu obrazovanja za rad na medijima.

Ključne riječi: konvergencija, obrazovanje, FM radio, medijski djelatnici, multitasking

Štefica Pokorny, Gordana Tkalec

Uloga odabranih umjetničkih djela Michelangela Bounarrotija u intermedijalnom kontekstu

Tijekom ljudske povijesti, uz verbalni ljudski govor, oblikovao se i poseban ljudski umjetnički govor upućen ljudima putem oblika, posebnih materijala, boja, umjetničke kompozicijske i tematske kontekstualnosti ostvarene u umjetničkim djelima. Likovna umjetnička djela kršćanskog karaktera pripadaju značajnom dijelu kulturne baštine čovječanstva. Umjetnost, osobito sakralna, svojevrsno je duhovno stvaralaštvo u kojem umjetnik oblikuje psihološke, ali i druge vrste poruka putem umijeća slikarstva ili piture, kiparstva ili skulpture i graditeljstva ili arhitekture. Ljepota likovnih umjetničkih djela koja se većinom nalaze u umjetničkim zbirka i sakralnim prostorima usmjerava posebne kulturne informacije, pojedinačne osobne, općeljudske i kršćanske vrijednosti te često religijske stavove. Cilj je ovog rada prezentiranje jednog dijela umjetničke zbirke Vatikanskih muzeja kroz prizmu intermedijalnosti. Svaka umjetnička zbirka, bez obzira na vrijeme i stilsko razdoblje u kojem je nastala, ako je otvorena i dostupna suvremenom čovjeku, uključuje interaktivnost u svojem prezentiranju i izgrađuje novu kontekstualizaciju. U ovom ćemo radu metodologijom analize, komparacijom i sintezom predstaviti nekoliko tema likovnog umjetničkog djela genija božanskog nadahnuća, Michelangela Bounarrotija, ostvarenih na svodu Sikstinske kapele u Rimu u intermedijalnom kontekstu. Analizom svojstva boja, simbola i tema kojima se Michelangelo koristio u ovom ćemo radu definirati kao glavne zaključke kroz neke aspekte koji ukazuju na ulogu navedenog djela u intermedijalnom suodnosu, te također i kroz svojstvo freske kao jednog od oblika vizualne umjetnosti. Analizom simbola i tema kojima se Michelangelo koristio, u ovom će se radu kroz svojstvo likovnog umjetničkog govora definirati aspekti intertekstualnosti. Također će se odrediti zaključci koju ukazuju na ulogu navedenog djela u intermedijalnom suodnosu. Kako se primjećuje da je kulturološka komunikacija u današnjem svijetu u svojevrsnom procesu preoblikovanja u kulturu zaborava i banalnosti, smatramo da će glavni rezultati i zaključci doprinijeti svježini novih koncepata komunikacije i kulturnom obogaćivanju.

Ključne riječi: freska, intermedijalnost, Michelangelo Bounarroti, svod Sikstinske kapele

Mateja Jalušić

Sharenting: stvaranje digitalnog otiska maloljetne djece na društvenoj mreži Instagram

Sharenting, odnosno praksa roditelja da objavljuju slike, videa i druge sadržaje vezane uz svoju maloljetnu djecu ne uzimajući u obzir zaštitu njihove privatnosti, sve je prisutniji internetski trend koji rezultira time da milijuni djece odrastaju na internetu s malo ili nimalo kontrole nad svojim digitalnim narativom te je, slijedom toga, njihov digitalni otisak već od najranije dobi značajno kontroliran i definiran od strane njihovih roditelja. Osim toga, sharenting može dovesti do povećane ranjivosti djece na (cyber)bullying i druge prijetnje u online i offline okruženju. Cilj ovog istraživanja je kroz analizu sadržaja deset hrvatskih roditelja influencera dobiti dublji uvid u način na koji roditelji dijele sadržaje o svojoj maloljetnoj djeci na društvenoj mreži Instagram, vrste informacija koje dijele, kao i reakcije i angažman publike na takav sadržaj. Analizom javno dostupnih objava unatrag tri godine na društvenoj mreži Instagram najprije će se istražiti učestalost dijeljenja sadržaja influencera o njihovoj djeci, identificirati koje se vrste informacija dijele (uključujući fotografije, videozapise, tekstualne objave), a potom kategorizirati. Uz navedeno, analizirat će se i reakcije publike na objave u kojima je sadržaj vezan uz djecu, odnosno broj lajkova, komentara i dijeljenja što će stvoriti sliku o tome dobivaju li sadržaji koji uključuju djecu više reakcija od publike od onih na kojima nema djece. Vezano uz navedeno, doprinijet će se razumijevanju koje vrste objava privlače najviše pažnje i interakcija. Ovim istraživanjem dobit će se dublji uvid u prakse dijeljenja sadržaja hrvatskih influencera o njihovoj djeci, ali i doprinijeti malobrojnim istraživanjima na ovu temu u Republici Hrvatskoj što može biti korisno za osvještavanje o važnosti zaštite djece u online okruženju te poticaj donositeljima politika, stručnjacima i roditeljima da bolje razumiju ovu problematiku i njezine posljedice.

Ključne riječi: analiza sadržaja, djeca i društvene mreže, Instagram, privatnost djece, sharenting

Krešimir Žažar

Izazovi znanosti u 21. stoljeću – u potrazi za novom epistemičkom pouzdanošću

Drevni je prosvjetiteljski san o utemeljenju društvene organizacije isključivo na osnovama znanstvene racionalnosti dosad neostvoreno obećanje. Štoviše, kad se čini da smo napravili korak naprijed u tom smjeru, pojedini društveni fenomeni nedvosmisleno indiciraju da su suvremena društva daleko od „prosvijećenih“. Polazišna teza koja se problematizira jest da je domena spoznaje u 21. stoljeću dobrano obilježena epistemičkom neizvjesnošću, odnosno stanjem svojevrsnog feyerabendovskog epistemičkog anarhizma. U takvom složenom idejnom kontekstu koje se nerijetko označava post-faktičkim društvom, društvom post-istine, društvom post-normalnosti i srodnim pojmovnim konstrukcijama, teško je razabrati autentičnu informaciju od dezinformacije, pouzdano znanje od svjesnih manipulacija, sve se učestalije produciraju i šire teorije zavjera. Proliferaciji epistemičkog relativizma zasigurno pridonose i suvremeni medijski kanali, napose društvene mreže. I dok se s jedne strane takvo stanje idejnog relativizma može smatrati obogaćivanjem burze ideja, naličje epistemičkog anarhizma jest potencijalno vrlo problematična nivelacija diferentnih tipova spoznaje koja može imati vrlo ozbiljne političke, gospodarske, javnozdravstvene i općedruštvene reperkusije. Jedan od ključnih generativnih mehanizama stanja spoznajnog relativizma jest pad povjerenja u znanost kao društvenu instituciju koja gubi svoju neprijepornu poziciju, a što je izgledno refleksija paralelnog pada povjerenja u političke institucije i krize demokracije. Stoga se kao jedan od ključnih izazova 21. stoljeća pokazuje povrat povjerenja u znanost uz korespondentan proces oporavka demokracije nagrižene rastućim populizmom i autoritarizmom. Jedan od krucijalnih izazova u tom pravcu jest sustavan rad na podizanju epistemičke pismenosti i epistemičke kompetencije građana.

Ključne riječi: spoznaja, epistemički anarhizam, epistemički relativizam

Ana Pongrac Pavlina, Krešimir Pavlina

E-portfolio u nastavnoj praksi

Studenti nastavničke informatike na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, u svrhu stjecanja nastavničkih znanja i razvijanja nastavničkih vještina, slušaju i polažu kolegije koji razvijaju nastavničke kompetencije. Vrlo važno mjesto u razvijanju nastavničkih kompetencija imaju metodički kolegiji na kojima studenti stječu znanja i razvijaju vještine odgojno-obrazovnih zakonitosti vezanih uz određeni nastavni predmet na svim odgojno-obrazovnim razinama. Studenti nastavničke informatike slušaju i polažu obvezne metodičke kolegije koji ih pripremaju za rad u klasičnim i digitalnim formalnim i neformalnim odgojno-obrazovnim okruženjima. Završni kolegij za studente nastavničke informatike Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na Odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti je kolegij Nastavna praksa. Studenti nastavničke informatike odlaze na nastavnu praksu u osnovne i srednje škole kako bi automatizirali vještine koje su stekli na ranije odslušanim i položenim metodičkim kolegijima. Studenti, tijekom hospitacija na nastavnoj praksi, trebaju voditi Dnevnik nastavne prakse koji je razrađen s obzirom na metodičke osobitosti odgojno-obrazovnog rada koji promatraju. Dnevnik nastavne prakse studenti su vodili na temelju strukturiranog obrasca. U akademskoj godini 2021./2022. u svrhu vođenja Dnevnika nastavne prakse uveden je e-portfolio. Cilj ovoga rada je utvrditi učinkovitost e-portfolia u nastavnoj praksi. Usporedit će se dnevnic dvije generacije studenata; generacije koja je Dnevnik nastavne prakse vodila u tiskanom obliku te generacije studenata koja je za Dnevnik nastavne prakse koristila e-portfolio. Također, studenti koji su Dnevnik nastavne prakse vodili putem e-portfolia bili su anketirani te će se analizirati i njihovi stavovi vezani uz korištenje e-portfolia tijekom pohađanja nastavne prakse.

Ključne riječi: studenti, nastava, e-portfolio, informatika, nastavna praksa

Alta Pavin Banović, Mihaela Banek Zorica

Školske knjižnice, centri stjecanja kompetencija informacijske pismenosti učenika srednjih škola

Cilj rada je utvrditi razinu stečenih informacijskih kompetencija srednjoškolskih učenika prema pokazateljima AASL standards framework for learners (AASL, 2018) u svrhu razvoja i unaprjeđenja knjižnično-informacijskog kurikuluma i standarda informacijske pismenosti za učenike srednjih škola 21. stoljeća.

Kvantitativna metoda prikupljanja podataka realizirat će se anonimnim ispunjavanjem mrežnoga upitnika među učenicima srednjih škola Osječko-baranjske županije u listopadu 2023. godine. Upitnik je oblikovan u Google Forms-u i sadrži ukupno 33 pitanja zatvorenog tipa, razvrstanih u sedam cjelina: opća demografska pitanja (9), postavljanje upita (4), inkluzija (4), suradnja (4), prikupljati, organizirati i dijeliti resurse (4), istraživati (4), djelovati (4). Pitanja su od druge do sedme cjeline oblikovana prema AASL standards framework for learners (AASL, 2018), prema Likertovoj skali (dvije do četiri čestice po pitanju) s pet razina.

Rezultati provedenog istraživanja u trenutku prijave (na doktorsku konferenciju) nisu dostupni jer se istraživanje provodi u listopadu 2023. Rezultati će se obraditi deskriptivnom statističkom metodom koja će pokazati stupanj stečenih kompetencija prema AASL standards framework for learners (AASL, 2018) koji sadrži šest okvira standarda, četiri koncepta i šezdeset i osam pokazatelja kompetencija informacijske pismenosti srednjoškolskih učenika u Osječko-baranjskoj županiji.

Rezultati provedenog istraživanja prema AASL standards framework for learners (AASL, 2018) koristit će se za izradu okvira kompetencija informacijske pismenosti za učenike srednjih škola radi jednostavnijeg prijelaza iz srednjoškolskog u visokoškolsko obrazovanje. Okvir kompetencije će se moći integrirati u kurikulum knjižnično-informacijskog odgoja i obrazovanja s potrebnim ishodima znanja i vještinama za učenike srednjih škola.

Ključne riječi: knjižnice srednjih škola, kurikulum knjižnično-informacijske pismenosti, okvir kompetencija, Osječko-baranjska županija, učenici

Matea Lovrić, Dario Jurica, Andrea Miljko

Uloga informacijske pismenosti u kritičkom razumijevanju i uporabi umjetne inteligencije

U današnjem digitalnom dobu, umjetna inteligencija (UI) postaje sveprisutna u našem svakodnevnom životu, od pametnih uređaja do preporučenih sadržaja na društvenim mrežama. U kontekstu ovog brzog uspona tehnologija zasnovanih na umjetnoj inteligenciji, informacijska pismenost igra ključnu ulogu u razvoju kritičkog mišljenja pojedinaca te njihovom odgovornom korištenju istih.

Uloga informacijske pismenosti u umjetnoj inteligenciji jest razumijevanje kako algoritmi umjetne inteligencije donose odluke, kao i razumijevanje osnovnih koncepata koji uključuju stjecanje znanja o strojnom učenju, dubokom učenju i modelima strojnog učenja. Jednako važna komponenta informacijske pismenosti je sposobnost prepoznavanja aplikacija temeljenim na umjetnoj inteligenciji u svakodnevnom životu što uključuje prepoznavanje chatbotova, sustava za preporuku, autonomnih vozila i drugih tehnologija umjetne inteligencije koje sve više postaju dio naše svakodnevice.

Analiziranje i kritičko vrednovanje informacija ključni su aspekti informacijske pismenosti u kontekstu umjetne inteligencije. Osobe s razvijenom informacijskom pismenošću mogu razlikovati izvore informacija koji su pouzdani od onih koji to nisu, te kritički procjenjivati informacije koje proizlaze iz sustava umjetne inteligencije. Takve osobe shvaćaju da algoritmi nisu savršeni i mogu sadržavati pristranosti.

Usljed ubrzanog razvoja tehnologija umjetne inteligencije uočavamo kako informacijska pismenost igra ključnu ulogu u procjeni relevantnosti informacija. Pojedinci koji su informacijski pismeni sposobni su bolje razumjeti načine na koje tehnologije umjetne inteligencije funkcioniraju te u skladu s time znaju prepoznati mogućnosti i opasnosti koje ona predstavlja. Informacijski pismeni pojedinci ne samo da znaju evaluirati ponuđene informacije nego znaju iskoristiti svoje znanje kako bi postavili relevantna pitanja.

Postavlja se pitanje kako prisutnost znanja i svijesti o važnosti informacijske pismenosti utječe na uporabu tehnologija umjetne inteligencije? Ovaj rad istražuje ključnu ulogu informacijske pismenosti u suvremenom društvu s naglaskom na njezinu važnost u kontekstu umjetne inteligencije. Istraživanje obuhvaća koliko je visokoobrazovno okruženje dobro

pripremljeno za tehnološki naprednu budućnost zasnovanu na umjetnoj inteligenciji.

Ključne riječi: informacijska pismenost, umjetna inteligencija, kritičko mišljenje, visokoobrazovno okruženje

Marija Dušević

Digitalna inteligencija u informacijskim i komunikacijskim znanostima

Koncept digitalne inteligencije na svjetskoj razini nije nova pojava, široj javnosti je predstavljen na Svjetskog gospodarskom forumu 20216. godine. No u kontekstu istraživanja u polju informacijskih i komunikacijskih znanosti, čiji razvoj je usko vezna uz digitalizaciju, ne postoji velik broj istraživanja koji se bave konceptom digitalne inteligencije kao sume društvenih, emocionalnih i kognitivnih sposobnosti koje pojedincima omogućuju suočavanje s izazovima i prilagodbu zahtjevima digitalnog života. Svrha ovog rada je istražiti koncept digitalne inteligencije – u pogledu razvoja koncepta i njegove znanstvene prisutnosti kao fokus interesa domaćih i stranih znanstvenika s ciljem daljnje primjene koncepta u istraživanjima u informacijskim i komunikacijskim znanosti. Cilj ovog rada je dati teorijski prikaz koncepta i pregled dosadašnjih značajnijih istraživanja, te oblikovati prijedloge za istraživanje digitalne inteligencije u granama informacijsko-komunikacijskih znanosti te potom provesti testno istraživanje. Preliminarno istraživanje koncepta digitalne inteligencije i ranijih istraživanja bit će provedeno desk metodom na temelju dostupne literature i javno dostupnih podataka. Potom će metodom online anketnog upitnika biti provedeno istraživanje digitalne inteligencije u definiranoj grani informacijskih i komunikacijskih znanosti te će uzorak istraživanja činiti dionici sukladno odabranoj grani. Sukladno dobivenim rezultatima bit će definirani zaključci istraživanja.

Ključne riječi: digitalizacija, digitalna inteligencija, informacijske i komunikacijske znanosti

Stavovi obrazovatelja o digitalnim pravima

Kurikulum međupredmetne teme Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (NN, 7/2019) svojim odgojno-obrazovnim očekivanjima i sadržajima prati potrebe digitalnog doba i digitalne transformacije obrazovanja. Obrazovatelji, ostvarujući odgojno-obrazovna očekivanja iz navedenog kurikula, poučavaju učenike pristupu izazovima i prilikama u digitalnom okružju. Sukladno tome, autorice rada smatraju važnim istraživati digitalnu inteligenciju obrazovatelja. Cilj ovog rada je istražiti digitalnu inteligenciju obrazovatelja kroz jedno od osam ključnih područja u istraživanju digitalne inteligencije - digitalna prava. Ta se prava istražuju na dvije od tri mogućih razina - digitalno građanstvo i digitalna kreativnost. Istraživanje je provedeno radi razumijevanja stavova obrazovatelja o upravljanju privatnošću i upravljanju pravima intelektualnog vlasništva. Hipoteza postavljena istraživanjem glasi: Postoji pozitivna povezanost stavova obrazovatelja o vlastitoj informacijskoj i medijskoj pismenosti i upravljanja privatnošću i pravima intelektualnog vlasništva. Istraživanje je provedeno kvantitativnom istraživačkom metodom, anketnim upitnikom, izrađenim u Google obrascu radi ispitivanja stavova. Rezultati su analizirani pomoću softvera SPSS. Uzorak istraživanja čine slučajno odabrani obrazovatelji u RH. Odgovori ispitanika klasificirani su prema stavovima obrazovatelja o vlastitoj informacijskoj i medijskoj pismenosti i daju se preporuke za daljnja istraživanja temeljena na ispitivanju znanja i vještina obrazovatelja radi razvijanja smjernica za unapređenje obrazovnih praksi u području (digitalnog) upravljanja privatnošću i pravima intelektualnog vlasništva obrazovatelja.

Ključne riječi: digitalna inteligencija obrazovatelja, digitalna prava, upravljanje pravima intelektualnog vlasništva, upravljanje privatnošću

Darko Etinger

Otkrivanje obrazaca korištenja sustava za elektroničko učenje: Studija slučaja na kolegiju Poslovni informacijski sustavi pri Fakultetu informatike u Puli

Raširena uporaba sustava za upravljanje učenjem (eng. *learning management systems*) u visokom obrazovanju, sve veće prihvaćanje e-učenja, učenja na daljinu, hibridnog i mješovitog učenja povećavaju očekivane napore i učinke (eng. *expected effort and expected performance*) od strane studenata. Ovo istraživanje koje uključuje studiju slučaja pri Fakultetu informatike u Puli ima za cilj otkriti procesni model i mapu načina korištenja, odnosno obrasce korištenja online kolegija Poslovni informacijski sustavi od strane studenata. Osnovni podaci temelje se na zapisniku događaja (eng. *event log*) prikupljenih iz online kolegija Poslovni informacijski sustavi na Fakultetu informatike u Puli prikupljenog iz Moodle LMS sustava. Tehnike rudarenja procesa korištene su za otkrivanje procesa i analizu modela procesa. Razvijen je skup procedura (unutar programskog okruženja Python) za kreiranje modela procesa, mapu procesa i stablo procesa. Rezultati istraživanja pokazuju da se bolje razumijevanje obrazaca korištenja sustava za elektroničko učenje može koristiti za razvoj inteligentnih sustava (sustavi preporuka, inteligentni agenti, inteligentni osobni asistenti) koji mogu omogućiti personalizirani proces učenja studenata.

Ključne riječi: obrasci korištenja, otkrivanje procesa, rudarenje procesa, sustavi za upravljanje učenjem

Petar Jandrić

Postdigital Educational Research

During the past years, we are witnessing a rapid growth in number of academic books and articles dealing (explicitly and implicitly) with education and research in and for the postdigital age. In this presentation Petar will present the development of the contemporary concept of the postdigital and its main educational challenges. Based on two recently published books, *Postdigital Research: Genealogies, Challenges, and Future Perspectives*, and *Constructing Postdigital Research: Method and Emancipation* (Jandrić, MacKenzie, and Knox 2023), the presentation will briefly outline the following questions: : What is postdigital knowledge? What does it mean to do postdigital research? What, if anything, is distinct from research conducted in other perspectives?

Keywords: postdigital age, educational challenges, postdigital knowledge, postdigital research

Damir Boras

Razvoj znanosti

U radu se govori o razvoju znanosti i značenju ICT u tome. Znanost kao sustav znanja ne razvija se ravnomjerno po nekoj uzlaznoj crti, već je to krivulja na kojoj se, u odnosu na svaku znanost, može uočiti njen nagli rast ili period zastoja u odnosu na druge znanosti. Ta neravnomjernost razvoja povezana je zasigurno s prirodnim tokom razvoja pojedinih područja i disciplina, ali i financiranjem znanstveno istraživačkog rada. U radu se postavlja i pitanje koliko je financiranje i znanstvena politika imala udjela u tim skokovima u razvoju znanosti, te koliko su interdisciplinarna istraživanja povezana s procesom kvantitativnih prikupljanja podataka, iskustva i metoda povezana s kvalitativnim promjenama i skokovima u sadržaju same znanosti kao cjeline. Nagli skok u razvoju društveno-humanističkih znanosti, bio je tehnološki napredak i primjena računalne tehnologije. Do tada jasna podjela znanosti prema prihvaćenoj klasifikaciji sve više postaje upitna. Predviđanje razvoja znanosti i puta tog razvoja, pravca usavršavanja u znanstveno istraživačkom radu, te same organizacije pripremanja budućih kadrova, nemoguće je bez jasne znanstvene politike. Autor će ponuditi svoje viđenje razvoja i puta razvoja znanosti kroz djelovanje ICT-a, brzi protok i obradu podataka, informacija i znanja, koji omogućuju djelovanje jedne znanosti na tradicionalni objekt istraživanja drugog znanstvenog područja.

Ključne riječi: informacije, znanje, znanost, financiranje znanosti

Jelena Blaži, Iva Rosanda Žigo

Značaj alata umjetne inteligencije u kontekstu visokoškolskoga obrazovanja

Široka primjena i mogućnosti koje se razvojem umjetne inteligencije otvaraju, pokazuju značajan utjecaj na različita područja čovjekova djelovanja. Osim što se sve češće spominju problemi u području etike, razvoj i primjena alata umjetne inteligencije aktualiziraju i bojazan u smislu smanjenja čovjekove važnosti u obavljanju različitih vrsta poslova. Umjetna inteligencija počinje se koristiti u brojnim djelatnostima, posebice od kada je koncem 2022. godine sustav ChatGPT-a postao dostupan široj javnosti. Jedna od važnijih i zanimljivih tema koja se aktualizirala njegovom pojavom jest i primjena umjetne inteligencije u području novinarstva. Računalni alati i alati umjetne inteligencije koriste se u novinarskoj profesiji već neko vrijeme, pa se u tom kontekstu otvara niz pitanja, kao npr. jesu li studenti, budući medijski djelatnici spremni na primjenu suvremenih alata ili ih već koriste?, postoji li interes za stjecanjem „novih vrsta“ znanja u sklopu formalnog i neformalnog obrazovanja?, itd. Stoga je za potrebe ovoga rada provedeno anketno istraživanje kod studenata druge godine preddiplomskog studija Multimedija, oblikovanje i primjena i druge godine preddiplomskog studija Komunikologija, mediji i novinarstvo kojim se nastojala istražiti spremnost studenata na upotrebu novih tehnologija i alata, kao i prilagođenost nastavnih programa sve značajnijim promjenama koje se pod utjecajem novih tehnologija na tržištu rada. Analizom literature i temeljem provedenoga istraživanja, u radu će se nastojati iznijeti smjernice za poboljšanje navedenih studijskih programa.

Ključne riječi: kurikulum, novinarstvo, mediji, umjetna inteligencija, visoko obrazovanje

Zastupljenost alata UI u kurikulumima studija odnosa s javnošću i komunikacije

Uspon umjetne inteligencije (UI) mijenja teorijske i provedbene postavke upravljanja komunikacijom i odnosa s javnošću. Komunikacijski mediji digitalizirani su na razini kodiranja, kanala, dekodiranja, ali i same poruke pa se na tragu McLuhanova medijskog postava može tvrditi kako je sama digitalizacija „poruka“, dok je na tragu čomskijanske transformacijsko-generativne paradigme izgledno da je digitalni, binarni kod kao sistem, temeljna kompetencija ili podložna gramatika trivijalne performativne razine ono na što valja usmjeriti znanstvenu pažnju. Ono što vidimo kao medijski sadržaj trivijalno je u odnosu na način na koji je taj sadržaj kao prigodna performativna sastavnica medijsko-tehnički proizveden. S obzirom da se slika, tekst, zvuk i video-zapis na razini sustava pojavljuju kao ista tehnička osnova/zapis, odn. binarni kod, svi su ti mediji na fiziološkoj, fizičkoj i tehničkoj razini postali raspoloživi kao jedinstveni izvor masovnih podataka. Umjetna inteligencija čija su upotrebljivost, korisnost i učinkovitost proporcionalni količini raspoloživih podataka u tom hiper-podatkovnom medijskom postavu postaje sve privlačnija stručnjacima za komunikaciju i odnose s javnošću, koji žele optimizirati svoje radne procese u smislu učinkovitog prepoznavanja obrazaca, predviđanja ishoda, razumijevanju objava u svim oblicima medija, kao i istraživanja sentimenta javnosti ili komunikacijskog kanala najprimjerenijeg ciljanoj javnosti. Alati pogonjeni umjetnom inteligencijom pružaju obilje mogućnosti stvaranja sadržaja, upravljanja podacima i podrške tijekom kriznih komunikacijskih situacija pa prema [istraživanju](#) Provoke Media i Sandpipera visokih 86% komunikacijskih profesionalaca u svijetu vidi UI kao priliku, a ne rizik. S druge strane, [istraživanje](#) koje su proveli WE Communications and the USC Annenberg Center for Public Relations pokazalo je da više od 75% agencija, robnih marki i neovisnih konzultantskih kuća ne prilagođava svoj pristup umjetnoj inteligenciji, dok [istraživanje](#) koje su proveli Vuelio i Danbury Research pokazuje da je gotovo polovina britanskih tvrtki s manje od 500 zaposlenika nespremna za potencijalne reputacijske krize koje proizlaze iz upotrebe umjetne inteligencije. Istraživanje provedeno među studenticama i studentima komunikacijskih studija i studija za odnose s javnostima za cilj ima utvrditi u kojoj je mjeri obrazovni sustav Republike Hrvatske ugradio nove UI alate za proizvodnju sadržaja u sveučilišne kurikule. Rezultati ukazuju na zaključak da

je UI prvenstveno tema načelnih razgovora, dok izostaje znanstveno-istraživačkih inicijativa koje bi se na sveučilišnoj razini bavile teorijskom i provedbenom osnovom umjetne inteligencije u okviru informacijsko-komunikacijskih znanosti.

Ključne riječi: odnosi s javnošću, umjetna inteligencija, informacijsko-komunikacijske znanosti, kurikulum;

Utjecaj različitih oblika aktivnog učenja primjenom proširene stvarnosti na ishode učenja studenata

Recentna istraživanja sugeriraju da i u sveučilišnim okvirima treba akceptirati znanstvene studije i izvještaje koji nove XR, VR, AR i MR tehnologije akceptiraju u kontekstu digitalne transformacije visokog obrazovanja, posebice u procesu prijenosa i stjecanja znanja. Primjerice, autor Iulian Radu ističe da te prakse promoviraju veće performanse u učenju, povezane su s kreativnim, motivacijskim i motoričkim potencijalom i snagom imerzivnog iskustva studenta. Osim navedenog, suvremena istraživanja uvode nove tehnologije u sveučilišno obrazovanje studenata i nastavnika koji se moraju prilagoditi izazovima i zahtjevima digitalnog društva uzimajući u obzir trendove u nastajanju. Ovaj rad temelji se na rezultatima prikupljenim metodom eksperimenta u svrhu izrade doktorske disertacije cilj koje je bio procijeniti utjecaj aktivnog učenja korištenjem proširene stvarnosti AR na znanje kadeta te predstavlja koautorsku simbiozu doktoranda i mentora. Istraživačko pitanje „Utječu li različiti oblici aktivnog učenja primjenom proširene stvarnosti na znanje kadeta?“ teorijski je razmatrano u okviru ideja konstruktivizma koje predlažu da studenti konstruiraju ili grade svoje razumijevanje dajući značenje novoprimitim informacijama, povezujući nove ideje i iskustva s prethodno stečenim znanjem i praksama kako bi formirali novo ili poboljšano znanje te postigli dublju razinu razumijevanja. Za potrebe provedbe istraživanja ispitanici, njih 270, slučajnim su odabirom podijeljeni u tri grupe s podjednakim brojem članova za svaki oblik provedenog eksperimenta: Grupa 1: Smješteno, Grupa 2: Smješteno + Igre i Grupa 3: Smješteno + Igre + Istraživanje. Predtestom je mjereno znanje stečeno prije izloženosti aktivnom učenju, a podtestom znanje stečeno nakon aktivnog participiranja u eksperimentu. Analizom rezultata utvrđeno je da su ispitanici Grupe 3: Smješteno + Igre + Istraživanje postigli statistički značajnu veću razinu znanja u odnosu na ispitanike druge dvije grupe iz čega je moguće zaključiti da je najveći utjecaj na ishode učenja studenata postignut primjenom imerzivnog pristupa proširene stvarnosti kroz oblik učenja *Smješteno + Igre + Istraživanje*.

Ključne riječi: aktivno učenje, digitalna transformacija, ishodi učenja, proširena stvarnost, igrifikacija

Aleksandra Vraneš

Informaciono-komunikacione nauke u univerzitetskoj nastavi u Srbiji

Nastava bibliotekarstva i bibliografije izvesno je postojala na Filozofskom fakultetu u Beogradu 1947. godine, ali bibliotekarstvo i njemu srodne discipline počele su se u Srbiji na akademskom nivou izučavati 1963, bez prekida od 1980/81. Razvoj informaciono-komunikacione tehnologije, koji je uslovio novu paradigmu bibliotečke delatnosti, razvoj ideje otvorene nauke u društvima postavljenim na principima transkulturalnosti, obrazovanja za sve i u svakom životnom dobu, značajno je uticao na određivanje misije i vizije biblioteke, njen odnos sa drugim institucijama kulture, nauke i obrazovanja, samim tim na oblikovanje akademskih sadržaja koji treba da pripreme buduće bibliotekare-informatičare za profesiju kojoj standardizacija, univerzalnost procedura, transparentnost fondova i zapisa, pretraživost i korisnost informacija više ne poznaju nikakve fizičke granice. Jedine granice jesu one koje postavljaju tehnologija, pravo i etika. Stoga se i studijski program beogradske katedre preoblikuje, uključujući proučavanje izdavaštva, knjižarstva, muzeologije, arhivistike, menadžmenta i marketinga, etičnosti u nauci i kulturi, informacione, medijske i digitalne pismenosti, komunikologije, kulturologije, digitalne humanistike. Najbolji primer inovativnog iskoraka u ovom smeru bio je studijski program master akademskih studija Kulture u dijalogu (60ESPB), na kome su učestvovali i profesori drugih fakulteta upravo u cilju objedinjavanja informacionih i komunikacionih nauka. I u novoj akreditaciji studij bibliotekarstva i informatike zadržava svoj tradicionalniji naziv. Mada je određivanje matičnosti fakulteta u naučnim poljima i zvanično prevazidjen koncept, ono i dalje ne dozvoljava drugačiju i moderniju strukturu kakvu bi studij informaciono-komunikacionih nauka zahtevao. na koji sadržaj općenito oblikuje recepciju konzumenta tog sadržaja.

Ključne riječi: bibliotekarstvo, informatika, informaciono-komunikacione nauke, Srbija

Anita Papić

Informacijske znanosti u kontekstu promjena: 25. obljetnica Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku

Na Pedagoškom fakultetu u Osijeku (od 2004. godine Filozofski fakultet) akademske godine 1998./1999. usustavljen je studij knjižničarstva. Od akademske godine 2005./2006., kada se pokreće studij Informatologije priređen u skladu sa zahtjevima Bolonjskog procesa, Katedra za knjižničarstvo prerasta u Odsjek za informacijske znanosti. Program pokrenut 2005./2006. nužno je bilo sadržajno inovirati i time ponuditi obrazovanje informacijskih stručnjaka kojima su danas potrebne brojne nove i dodatne vještine, znanja i kompetencije. Nadalje, predložene promjene studija Informatologije temeljene su na potrebama tržišta rada gdje se već duže vrijeme uočavala potreba za specifičnim kadrom koji se obrazuje u polju informacijskih i komunikacijskih znanosti. Isto tako predložene su izmjene usuglašene sa svim relevantnim regionalnim, nacionalnim i međunarodnim dokumentima i preporukama te na temelju poznavanja svjetskih trendova u informacijskim znanostima i iskustvima suradnje sa srodnim studijima na inozemnim sveučilištima. Istovremeno je takav inovirani program otvoren prema drugim znanstvenim granama u znanstvenom polju informacijskih i komunikacijskih znanosti (ponajprije prema arhivistici i muzeologiji), ali i nakladništvu i informacijskoj tehnologiji pripremajući na taj način studente za rad u raznolikim fizičkim i mrežnim okruženjima gdje postoji potreba rada s informacijama i korisnicima informacija u najširem smislu riječi (u knjižnicama, arhivima, pismohranama, muzejima, nakladničkim kućama, školama, informatičkim tvrtkama te svim poslovnim sustavima gdje se pojavljuje potreba za organizacijom i posredovanjem informacija, poput prometnih, bankarskih, industrijskih, trgovačkih i drugi komercijalnih i nekomercijalnih sustava). Odsjek za informacijske znanosti baš u 2023. godini obilježava svoju 25. obljetnicu postojanja.

Ključne riječi: studijski programi, informacijske i komunikacijske znanosti, Odsjek za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku

Robert Idlbek, Verica Budimir, Ivana Radić

Lažne vijesti iz perspektive tehnologije, ekonomije i sigurnosti

Lažne vijesti su postale sveprisutne u suvremenom društvu, izazivajući ozbiljne posljedice na područjima tehnologije, ekonomije i sigurnosti. Ovaj rad ima za cilj analizirati problem lažnih vijesti iz perspektive navedenih područja te identificirati ključne izazove i mogućnosti za suzbijanje njihovog širenja.

U radu se analizira relevantna i recentna literatura, a analiziraju se različiti aspekti lažnih vijesti, uključujući tehnološke alate i platforme koje omogućavaju njihovo širenje, ekonomske motive koji stoje iza njihove proizvodnje i distribucije te sigurnosne implikacije koje proizlaze iz njihovog utjecaja na društvo i sigurnost građana.

Glavni rezultati istraživanja ukazuju na kompleksnost problema lažnih vijesti i potrebu za multidisciplinarnim pristupom u njihovom suzbijanju. Tehnološke inovacije, kao što su algoritmi za prepoznavanje lažnih vijesti i poboljšanje digitalne pismenosti, mogu biti korisne u borbi protiv njihovog širenja. Ekonomski pristupi, poput regulacije oglašavanja na platformama koje promoviraju lažne vijesti, također mogu imati pozitivan učinak, a sigurnosne mjere, poput jačanja kritičkog razmišljanja i medijske pismenosti, mogu smanjiti utjecaj lažnih vijesti na društvo. Tome treba dodati i perspektivu sigurnosti građana te potrebu za uvođenjem različitih sigurnosnih procedura koje, između ostalog, uključuju suradnju policije i građana kako bi se utjecaj dezinformacija smanjio.

Zaključno, ovaj rad pruža uvid u problem lažnih vijesti iz perspektive tehnologije, ekonomije i sigurnosti te identificira ključne izazove i mogućnosti za suzbijanje njihovog širenja. Multidisciplinarni pristup i suradnja između različitih dionika su ključni za uspješno suočavanje s ovim problemom i očuvanje integriteta informacija u suvremenom društvu.

Ključne riječi: lažne vijesti, tehnologija, ekonomija, društvo i sigurnost

Profesionalne komunikacijske vještine u građevinarstvu

Kompetitivnost na tržištu rada inženjerskih struka znatno se povećala posljednjih godina. Osim tehničkih vještina, studenti inženjerskih smjerova i diplomirani inženjeri moraju razvijati meke vještine kako bi mogli realno konkurirati. Prethodna istraživanja pokazuju važnost posjedovanja profesionalnih komunikacijskih vještina u građevinarstvu, a u praksi se uočava manjkavost istih kod studenata građevinarstva i diplomiranih inženjera građevinarstva. Cilj je ovog rada je utvrditi važnost profesionalne komunikacije u građevinarstvu, detektirati nedostatke komunikacijskih vještina kod studenata građevinarstva i diplomiranih inženjera građevinarstva te definirati kategorije komunikacijskih vještina koje su nužne za uspješnu akademsku i profesionalnu komunikaciju u građevinarstvu. Na temelju pretraživanja literature i analize prethodnih istraživanja, doznat će se i podrobnije objasniti vrste komunikacijskih vještina koje studenti građevinarstva i diplomirani inženjeri moraju posjedovati kako bi odgovorili zahtjevima industrije. Ovaj rad pruža novi sistematični teorijski okvir o ključnim kategorijama komunikacijskih vještina u građevinarstvu i opisuje važnost komunikacijskog obrazovanja studenata građevinarstva. Također, rezultati ove studije pomoći će u oblikovanju budućih obrazovnih programa i poslužiti kao smjernica za daljnja istraživanja.

Ključne riječi: profesionalna komunikacija, komunikacijske vještine, komunikacija u građevinarstvu, studenti građevinarstva, meke vještine

Božica Pranjić Marendić

Organizacijska komunikacija

Suvremeno okruženje u kojem se oblikuju radni procesi, načelno pretpostavlja sposobnost korištenja odabranih komunikacijskih alata, kao i optimalne komunikacijske vještine, najmanje na razini ključnih aktera u komunikacijskom procesu unutar organizacije.

Ostvarenje ciljeva organizacije u bitnome ovisi upravo o prihvaćanju misije i vizije kroz vertikalnu strukturu, kao i dostignutim standardima komunikacije unutar organizacije, rezultat čega je i međusobno razumijevanje na svim razinama.

Kvaliteta komunikacijskog procesa unutar organizacije utječe i na njenu vanjsku percepciju od strane zainteresirane javnosti. Cilj ovog rada je sistematizirati komunikacijske kanale i analizirati potencijalne šumove u internoj i eksternoj komunikaciji Županijske lučke uprave Split. Rezultati istraživanja temelj su zaključka, koncipiranog u obliku smjernica za unaprjeđenje komunikacijskih procesa unutar same organizacije, kao i u odnosu na zainteresiranu javnost.

Ključne riječi: komunikacijski alati, komunikacijski kanali, komunikacijski šumovi

Andrea Brechelmacher

Posljedice, odgovornost i rješenja za medijske manipulacije: potreba za odgovornom upotrebom medija

Rad istražuje problem medijske manipulacije u suvremenom društvu. Riječ je o oblikovanju stvarnosti putem medija – fenomenu modernog i izazovnog okruženja kiberkulture, virtualne stvarnosti i virtualnih zajednica. Posljedice manipulacije informacijama putem medija mogu biti raznolike, s gotovo uvijek negativnom konotacijom. Cilj rada je istražiti potrebu za odgovornom upotrebom medija, razmotriti posljedice manipulacije u medijima, identificirati odgovornost za takvo ponašanje te predložiti rješenja za prevenciju i suzbijanje manipulacije. Pregledom relevantne literature, analiza prikupljenih podataka ukazuje na složenost ovog problema, uključujući potencijalno narušavanje povjerenja u medije i ugrožavanje demokratskih procesa. Obrazlaže se važnost edukacije i promicanja medijske pismenosti, kao i potreba za etičkim standardima u medijskoj industriji. Izazov suvremenog društva je zaštita prava javnosti na kvalitetne i pouzdane informacije, odnosno odgovorna upotreba medija.

Ključne riječi: medijska manipulacija, medijska pismenost, odgovorna upotreba medija, transparentnost, djeca i mladi

Majda Tafra-Vlahović

Medijsko informiranje o klimatskim promjenama

Rad istražuje utjecaj medijskog uokvirivanja na javnu percepciju vijesti o klimi i ulogu medijske pristranosti u oblikovanju svijesti publike. Studija provodi anketu na dva uzorka: skupini doktoranada komunikologije koji se smatraju senzibiliziranom medijskom publikom i skupini novinara nacionalne medijske agencije. Putem sekundarnog istraživanja i anketa, rad ima za cilj mapirati različite vrste okvira koji se koriste u medijskim vijestima o klimi i opisati neke čimbenike koji utječu na percepciju javnosti o medijskoj pristranosti.

Naglašava se važnost medijske pismenosti i vještina kritičkog razmišljanja za snalaženje u vijestima o klimi i razumijevanju potencijalnog utjecaja medijske pristranosti. Rezultati doprinose tekućem diskursu o ulozi medija u oblikovanju percepcije javnosti o klimatskim promjenama i daju uvid u razvoj učinkovitih komunikacijskih strategija za borbu protiv dezinformacija.

Ključne riječi: dezinformacije, klimatske promjene, medijsko uokviravanje, svijest publike, medijska pristranost

Miljenko Nenadić, Ante Rončević

Nacionalni Business Intelligence sustavi u funkciji gospodarskog rasta (primjer Kine i njezina utjecaja na Zapadni Balkan)

Cilj istraživanja je analizirati Nacionalne Business Intelligence (NBI) sustave u kontekstu poticanja gospodarskog rasta s posebnim osvrtom na primjer Kine i njezin utjecaj na Zapadni Balkan (ZB). NBI sustav, za razliku od korporativnog BI koji predstavlja ukupnost informacijske spoznaje kompanije, bavi se prikupljanjem i obradom informacija te distribuiranjem rezultata analiza koje su bitne za vođenje raznih državnih politika te donošenje strateških odluka. Utjecaj Kine na ZB razvidan je ponajviše u infrastrukturnim projektima, investicijama u energetiku, proizvodnju i sl. Više od pola kineskih investicija na prostoru EU usmjereno je upravo na zemlje ZB. EU i SAD upozoravaju kako se zaduživanjem kod kineskih partnera stvara neodrživi dug, kojim se potom ugrožava ekonomska i politička stabilnost vlastite zemlje.

Pretraživanje literature i analize prethodnih istraživanja će dati pregled korištenja NBI alata u funkciji gospodarskog rasta. Metodologija uključuje analizu primjene korištenog kineskog NBI sustava na prostoru država ZB, a u korist političkog i gospodarskog utjecaja na te države. Rad nudi odgovore na pitanje koliko implementacija NBI sustava može doprinijeti donošenju kvalitetnih i informiranih političkih odluka, povećanju gospodarske konkurentnosti zemalja u regiji ZB, te učinkovitosti i održivosti korištenja gospodarskih resursa.

Na primjeru Kine, razmatra se njeno jačanje gospodarskog položaja te u konačnici jačanje političko-ekonomskog utjecaja na zemlje ZB. Pritom se proučavaju ključne komponente NBI sustava, njihova integracija s gospodarskim politikama te doprinos rastu BDP i BNP. Rezultati istraživanja ukazuju na značajnu ulogu NBI sustava u poticanju gospodarskog rasta. Primjer Kine pokazuje kako pravilno implementirani NBI sustavi mogu biti ključni za brži razvoj vlastite ekonomije.

Zaključno, NBI sustavi imaju ključnu ulogu u poticanju gospodarskog rasta, a primjer Kine ukazuje na opravdanu integraciju NBI sustava u nacionalne ekonomske strategije. Primjena sličnih sustava i na ZB bi tako mogla doprinijeti bržem razvoju i povećanju gospodarske konkurentnosti u toj regiji.

Ključne riječi: gospodarski rast, nacionalne ekonomske strategije, Nacionalni Business Intelligence, političke odluke, politička stabilnost

Ante Josip Milas, Ivan Dunder, Iva Petković

Zaštita integriteta informacija: analiza inicijativa i izazova Europske unije u borbi protiv dezinformacija (2016.-2022.)

Dezinformacije značajno utječu na demokratske procese, javno zdravlje, sigurnost i društvenu koheziju, što zahtijeva kompleksan odgovor. Ovaj rad nudi temeljitu analizu napora Europske unije (EU) u borbi protiv dezinformacija od 2016. do 2022. godine. Fokusiran je na razvijajuće strateške pristupe EU-a u suočavanju s ovim rastućim izazovom u digitalnoj eri. Analiza prati reakciju EU-a na dezinformacije tijekom navedenog razdoblja, obuhvaćajući ključne planove, mjere i zakonodavne promjene. Također se razmatra teorijski temelj dezinformacija i uključuje nedavna istraživanja kako bi se osigurala relevantnost. Kao središnja tema proteže se suradnja, pri čemu EU jača veze s državama članicama, promovira transparentnost i osigurava odgovornost među relevantnim dionicima. Detaljno se razmatraju specifične mjere, poput Europskog kodeksa dobre prakse u suzbijanju dezinformacija iz 2018. i njegove osnažene verzije iz 2022. Ovaj rad također istražuje utjecaj Europskog akcijskog plana za demokraciju koji je predstavljen 2020. kao poboljšani odgovor EU-a na dezinformacije. Također, istražuje se i važnost Akta o digitalnim uslugama, koji je stupio na snagu u studenom 2022., u reguliranju internetskih posrednika i osiguranju veće transparentnosti, odgovornosti i zaštite podataka. Preporuke za buduće djelovanje uključuju i raspravu o jačanju suradnje s državama članicama i međunarodnim organizacijama, razvoju mehanizama brzog odgovora u kriznim situacijama, ulaganju u programe osvještavanja stanovništva i podršku nezavisnim organizacijama za provjeru činjenica. Ove mjere ističu nužnost kontinuiranih napora i međunarodne suradnje kako bi se dezinformacije učinkovito suzbile na globalnoj razini, uz istovremeno razmatranje njihovih ograničenja. Rad u zaključku ističe ključnu ulogu inicijativa EU-a u suočavanju s izazovima dezinformacija i zaštiti demokratskih procesa, sigurnosti i transparentnosti u digitalnom dobu.

Ključne riječi: dezinformacija, društveni mediji, Europska unija, integritet informacije, sigurnost

Darijo Klarić

Strateško komuniciranje Rusije u specijalnoj vojnoj operaciji u Ukrajini i koncept trijade Carla von Clausewitza

Ciljevi ovog rada su utvrditi faze, alate, strukturu i ciljeve strateškog komuniciranja Rusije koja je 24.02.2022. generirala ratni sukob s Ukrajinom, te ju je nazvala specijalna vojna operacija. U sklopu strateškog komuniciranja, jedan od ključnih komunikacijskih alata, uz strateške narative, su i strateški dezinformacijski narativi. Dok su strateški narativi ustrojeni da oblikuju ciljani komunikacijski ekosistem, odnosno daju značenje i podupiru određene strateške odluke, operacije i akcije, strateški dezinformacijski narativi su strateško komunikacijsko oružje koje ima za cilj izazivanje informacijskog poremećaja (information disorder). Odnosno imaju cilj da izazovu kaos, konfuziju, polarizaciju, sukobe te snažno nepovjerenje na ciljanoj populaciji, naciji ili međunarodnoj javnosti. U ovom istraživanju, navedeni informacijsko-komunikacijski naponi Rusije u ratnom sukobu s Ukrajinom su stavljeni u kontekst teorije Carla von Clausewitza, vojnog teoretičara koji je naglašavao značaj društvene trijade u ratnom sukobu – odnos vlasti, naroda i oružanih snaga. Metodologija rada je analiza medijskog sadržaja. Glavni rezultat rada je da kroz strateško komuniciranje, strateški dezinformacijski narativi u ratnom sukobu postaju ne-letalno oružje koje je u funkciji podvrgavanja protivnika svojoj volji. Pritom, strateško komuniciranje se ne primjenjuje samo u svrhu promocije strateških ciljeva već i kao napad na proces donošenja političkih odluka, i to strateškog dosega. Međutim, strateški i dezinformacijski narativi u ratnom sukobu, prema Clausewitzu, moraju u svoju računnicu uzeti i koncept društvene trijade. Ovisno o proporciji integriranosti Clausewitzevog koncepta trijade u vojne operacije, ovi informacijski naponi u modernom ratovanju mogu imati marginalnu, potpurnu ili presudnu (game-changer) ulogu. Zaključno, strateški dezinformacijski narativi su često kao i public relations (PR) u strateškom komuniciranju jer obećavaju uspjeh, u najvećoj mjeri onda, kada ih se ne prepoznaje kao takve.

Ključne riječi: Clausewitzev koncept trijade, informacijski poremećaj, rat Rusije i Ukrajine, strateška komunikacija, strateški dezinformacijski narativi

Igor Filko

Svakodnevna uporaba digitalnih identiteta i pripremljenost javnosti za glavnu uporabu u Republici Hrvatskoj

Cilj ovog rada je istražiti i prikazati poznavanje javnosti o terminima, pojmovima i uporabi digitalnih identiteta u svakodnevnom životu. U svijetlu uvođenja digitalnog novca, preduvjet je uspostava digitalnog profila i njegova široka primjena i uporaba. Većina građana danas koristi nekoliko oblika digitalnih identiteta ali mišljenja i znanja o aspektima i rizicima su različita. Provedeno je online istraživanje koje je potvrdilo kako je potrebno dodatno obrazovati širu populaciju neovisno o starosti o digitalnim tehnologijama i digitalnim servisima te im pružiti jednostavan, siguran i pristupačan način korištenja jedinstvenog digitalnog identiteta u online komunikaciji i online servisima.

Ključne riječi: Digital identity, digital profiles, usage

Josip Mandić

Russia's Disinformation Manipulation as a tool for its Foreign Policy Objectives: Penetration Test on the regional rivals; Croatia and Serbia

Ruska strateška uporaba protuobavijesti kao sredstva za ostvarivanje svojih vanjskopolitičkih ciljeva dobila je na značaju u suvremenom poimanju informacijskog ratovanja. Ovo istraživanje istražuje višestruke dimenzije ovog fenomena.

Istraživanje prate tri središnja pitanja. Prvo, istražuje se kako Rusija koristi protuobavještajne narative za postizanje svojih vanjskopolitičkih ciljeva, s naglaskom na ključne osobe poput Putina, Medvedeva i Lavrova. Kroz detaljne studije slučaja, otkrivaju se strategije konstrukcije i širenja manipulacijskih narativa.

Zatim, istražuje se utjecaj ruskih protuobavještajnih narativa na politički diskurs i javno mišljenje unutar specifičnog konteksta Hrvatske i Srbije. Korištenjem Nimmove penetracijske ljestvice, kvantificiraju se dosezi i učinkovitost ovih narativa, osvjetljavajući njihov utjecaj na oblikovanje javnih percepcija.

Na kraju, istraživanje procjenjuje posljedice ruskih protuobavještajnih narativa na političke odluke, društvenu koheziju i povjerenje u demokratske institucije u obje promatrane države. Studije slučaja usredotočene na teme poput EU vojne potpore Ukrajini i EU sankcijskih režima koriste se kako bi se bolje razumjele različite posljedice i reakcije.

Metodološki, ovo istraživanje koristi kombinaciju kvalitativnih tehnika. Analiza sadržaja materijala iz Rusije otkriva složenosti protuobavještajnih manipulacija u svrhu ostvarivanja vanjsko-političkih ciljeva. Analiza se obogaćuje studijama slučaja koje istražuju specifične primjere, omogućujući slojevito razumijevanje kontekstualne dinamike i implikacija. Osim toga, istraživanje uključuje komparativni pristup evaluacijom strategija koje su usvojile hrvatske i srbijanske vlasti kako bi umanjile utjecaj ruskih protuobavijesti.

Zaključno, ovo istraživanje doprinosi boljem razumijevanju složenog međudjelovanja između protuobavijesti, vanjsko-političkih manipulacija i šireg političkog života. Istraživanjem ruskih strategija protuobavijesti i njihovih posljedica u Hrvatskoj i Srbiji, ovo istraživanje može također poslužiti kao platforma za oblikovanje učinkovitih nacionalnih strategija za suzbijanje širenja protuobavijesti i jačanje otpornosti demokratskih sustava.

Ključne riječi: manipulacija, proboj, protuobavijest, Rusija, vanjska politika

Martina Mihordin

Upravljanje odnosima s javnošću – uloga glasnogovornika u pravosudnim tijelima

Upravljanje u odnosima s javnošću – uloga glasnogovornika u pravosudnim tijelima naziv je rada nastalog kao rezultat istraživanja provedenog za potrebe vođenja radionica na Pravosudnoj akademiji Republike Hrvatske, s naglaskom na temu davanja obavijesti o radu pravosudnih tijela i načini komunikacije s medijima i društvene mreže.

Naime, polaznici radionica se sami prijavljuju za određene teme no polaznici radionica nisu samo glasnogovornici i službenici za informiranje u pravosudnim tijelima pa se, za potrebe upoznavanja s polaznicima, ukazala potreba za sastavljanjem analize relevantnih zakonskih odredbi i poslovnika koji uređuju unutarnje ustrojstvo i radno mjesto/položaj glasnogovornika prema godišnjem rasporedu poslova.

Rezultati istraživanja poslužili su za upoznavanje s polaznicima, odnosno između glasnogovornika i čelnika tijela, pravilima internog komuniciranja i odnos prema smjernicama koje su aktualne za odnose s medijima.

Istraživanje je provedeno analizom relevantnih zakonskih i poslovnčkih odredbi, ali i prikupljanjem javno dostupnih informacija sa mrežnih stranica pravosudnih tijela i iz javno objavljenog registra službenika za informiranje. Rezultati su pokazali kako su se državna odvjetništva zahvaljujući svojoj hijerarhijskoj strukturi bolje pozicionirala u upravljanju u odnosima s javnošću budući da je uloga glasnogovornika jasno definirana i stalna tijekom više godina. Rezultati su pokazali kako u sudovima ne postoji kontinuitet s obzirom na izmjene u godišnjim rasporedima poslova, ali i kako osobe glasnogovornika nisu poznate ni u internoj organizaciji i internoj komunikaciji.

Zaključak je suprotan Smjernicama predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske koje su objavljene krajem rujna 2023. godine: imenovanje određene osobe, dužnosnika ili službenika za glasnogovornika, ne znači da je ispunjena uloga pošiljatelja i primatelja informacije i ne znači da se upravlja odnosima s javnošću. Ukoliko ne postoje mjerljivi rezultati, a odnosi s javnošću mogu biti mjerljivi, uloga glasnogovornika je samo ime i prezime na papiru i mrežnoj stranici.

Zaključak rada ukazuje da je potrebno pružiti stručnu potporu sudskim glasnogovornicima od organizacijskog preko stručnog stajališta pa sve do

stajališta kritičkog pristupa njihovom radu i prijevoda složenog pravnog jezika na razumljiv jezik budući da se mora zadovoljiti zakonska odredba o točnoj, provjerenoj i pravovremenoj informaciji.

Ključne riječi: glasnogovornici, odnosi s javnošću, pravosudna tijela, upravljanje, zakonsko uređenje

Jelena Đuraš Gleđ, Željka Bagarić

Javna kampanja usmjerena povećanju vidljivosti i etabliranju glazbene terapije u radu s ranjivim skupinama

Iako su nedavna istraživanja potvrdila dobrobiti učinka glazbene terapije, još uvijek je prisutno nedovoljno poznavanje važnosti glazbene terapije kod stručnog osoblja koje skrbi o ranjivim skupinama, njihovim obiteljima i široj društvenoj zajednici. Također, niti u javnosti glazbena terapija kao inovativna metoda u radu s različitim ranjivim skupinama nije dovoljno vidljiva. Svrha ovog rada je prikazati na koji način se putem javne kampanje može povećati svijest i vidljivost glazbene terapije u odnosu na poboljšanje kvalitete života pripadnika ranjivih skupina, te potaknuti etabliranje ove profesije u okvirima pomagačkih djelatnosti. Ciljevi obuhvaćaju kreiranje javne kampanje usmjerene osvještavanju ključne javnosti o dobrobitima glazbe i pozitivnim učincima koje ima na ranjive skupine, promicanju glazbene terapije i izgradnji individualnih programa glazbenih radionica unutar pojedinih ustanova i udruga koje skrbe o ranjivim skupinama. U radu je primijenjena kvalitativna metodologija i to dugoročna strategija studije slučaja na području Dubrovačko-neretvanske županije u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Rezultati ukazuju kako se putem uspješne javne kampanje može postići veća vidljivost glazbene terapije te poduprijeti etabliranje ove pomagačke profesije u radu sa ranjivim skupinama kroz povećanje broja glazbenih radionica i broja korisnika koji sudjeluju u njima, kako nadležnih ustanova i udruga tako i pripadnika različitih ranjivih skupina (starije i nemoćne osobe, osobe s invaliditetom, djeca bez roditeljske skrbi). S obzirom na nedostatak istraživanja u ovom području, ovaj rad doprinosi povećanju saznanja o učinkovitosti javnih kampanja u okviru pomagačkih profesija, odnosno, aktivnosti upravljanja u odnosima s javnostima.

Ključne riječi: glazbena terapija, javna kampanja, pomagačka profesija, ranjive skupine

Marta Novak

Analiza medijskog praćenja Sinodalnog hoda u Hrvatskoj i interpretacijski okviri (framing)

Završio je Sinodalni hod u Katoličkoj Crkvi. Sinodalni hod trebao je biti tema koja dominira katoličkim medijima u Hrvatskoj. Rad ima za cilj istražiti prisutnost interpretacijskih okvira kroz izvještavanje katoličkih portala i mjesečnih tiskanih izdanja o sinodalnom hodu u Hrvatskoj u trajanju od dva mjeseca: kolovoz i rujan 2023.godine. Uočeni su učestali obrasci u medijskom izvještavanju (više se izvještavalo o sinodalnom putu u Njemačkoj u negativnom kontekstu, nego o onom u našim biskupijama, dok je tema o ulozi žene gotovo potpuno izostala) te su postavljena istraživačka pitanja: je li namjerno izostala rasprava o najvažnijim temama sinodalnog hoda unutar Katoličke Crkve u Hrvatskoj? Ima li interesa među klericima za Sinodalni hod? Kako je on bio proveden u Hrvatskoj? Kvantitativnom i kvalitativnom metodom analize sadržaja pokušalo se utvrditi je li Sinodalni hod bio tema katoličke Crkve u Hrvatskoj u mjesecima kada se on primicao svom kraju i na koji se način tematika predstavila vjernicima. Metoda analize sadržaja novinskih članaka provedena je prema ključnim riječima. Analiza je provedena na portalima Laudato.hr, Hrvatska katolička mreža i Bitno.net te katoličkim mjesečnim izdanjima Zvona i Kana. Rezultati su pokazali da je izvještavanje o sinodalnosti bilo prisutno, ali površno i više se oslanjajući na događanja Crkve u svijetu, nego u Hrvatskoj. Najviše je novinskih članaka bilo o papi i njegovoj interpretaciji pojedinih tema Sinodalnog hoda, o većoj angažiranosti žena u Crkvi u Hrvatskoj nije se pisalo. Daljnja istraživanja moguće je koncentrično širiti na proučavanje stava građana o ulozi žena u Crkvi, na akademski obrazovane građane koji se smatraju vjernicima i gdje oni vide svoju daljnu ulogu u Crkvi. Moguća je također usporedba sa Crkvom u Švicarskoj koja sasvim drukčije interpretira ulogu žena i vjernika laika u svojim redovima.

Ključne riječi: Crkva, framing, uokviravanje, sinodalni hod, uloga žene

Antonia Tomaš, Nevena Ladić

Organizacijska komunikacija – Pristup temeljen na kompetenciji

U ovom složenom i informacijama bogatom društvu, ključ za organizacijsku izvrsnosti je učinkovita komunikacija. Komunikacijski sustavi — i ljudski i tehnološki — su odgovorni za kreativno rješavanje sve složenijih problema. Ljudi koji koriste strojeve komunikacijske ere moraju koordinirati velike količine informacija za obavljanje novih i dinamičnih zadataka. Međutim, postoji rašireno priznanje da je izvrsnost u rješavanju organizacijskih problema više od učinkovitog upravljanja velikom količinom činjenica. Organizacijska izvrsnost proizlazi iz predane posvećenosti ljudi, ljudi koji su motivirani za zajednički rad i koji dijele slične vrijednosti i vizije o rezultatima svojih napora. Cilj ovog rada je pružiti teoriju, praksu i mogućnosti analize koje doprinose znanju, senzitivnosti, vještinama i vrijednostima važnima za organizacijsku izvrsnost. Koristili smo deskriptivnu metodu istraživanja, analizirajući relevantnu literaturu i empirijske podatke iz ranijih studija. Metoda analize i sinteze omogućila nam je razumijevanje ključnih aspekata teme. Kroz istraživanje će se pokazati kako učinkovita organizacijska komunikacija i kompetencije ima ključnu ulogu u postizanju izvrsnosti u suvremenom društvu. S ovim naglaskom na složeno, informacijsko društvo brzog tempa i važnost ljudske komunikacije, postavljaju se pitanja o tome koje su vještine i sposobnosti organizacije potrebne od njihovih budućih zaposlenika. Kako se pojedinci trebaju pripremiti za informacijske odgovornosti i prilike koje će gotovo neizbježno biti dio budućnosti? Što je potrebno za doprinos izvrsnosti organizacijske komunikacije? Jednostavno rečeno, današnje i buduće organizacije trebaju kompetentne komunikatore na svim organizacijskim razinama. Uz složenije odluke, brze promjene, više informacija i manje izvjesnosti o tome kakve bi odluke trebale biti, izvrsnost u informacijskom društvu ovisi o sposobnostima, predanosti i kreativnosti svih članova organizacije. Kao rezultat toga, studenti, profesori i istraživači te aktivni članovi organizacije moraju raditi zajedno kako bi razumjeli što doprinosi organizacijskoj komunikacijskoj kompetenciji i kako najbolje razviti osobni potencijal

Ključne riječi: organizacijska komunikacija, izvrsnost, kompetencije

Branko Rumenović, Sandra Maletić,
Manuela Košeto Nadinić

Stavovi građana Republike Hrvatske o simbolima odabranim za hrvatske eurokovanice

U radu je prikazano istraživanje o stavovima građana Republike Hrvatske o simbolima odabranim za hrvatske eurokovanice. Rad je podijeljen na teorijski i metodologijski dio istraživanja. U teorijskom djelu prikazuju se teorijska polazišta pojmova povezanih sa simbolima, a to su identitet, emocije, vrijednost i opis procesa uvođenja i izgleda eurokovanica u Republici Hrvatskoj. Cilj ovog istraživanja je utvrditi stavove građana Republike Hrvatske o simbolima odabranim za hrvatske eurokovanice. Istraživanje je provedeno putem anonimnog upitnika izrađenog na temelju teorijskih polazišta iz uvodnog dijela ovoga rada o odnosu simbola s identitetom, emocijama i vrijednostima. Upitnik je kreiran uz pomoć Google obrasca te podijeljen putem elektroničke pošte i društvenih mreža. Uzorak istraživanja čini 203 ispitanika odabranih slučajnim odabirom, obuhvaća ispitanike iz različitih dijelova Republike Hrvatske, različite dobi i spola. U istraživanju postavljene su dvije hipoteze: “Stavovi građana RH o simbolima na hrvatskim eurokovanicama povezani su s osjećajem pripadanja.” i “Stavovi građana RH o simbolima na hrvatskim eurokovanicama povezani su s emocijama sreće i ponosa.” U istraživanju je korišten Cronbach koeficijent, deskriptivna statistika i Pearsonov koeficijent korelacije za dokazivanje hipoteza. Rezultati istraživanja potvrđuju obje postavljene hipoteze. Budući da su eurokovanice sa simbolima Republike Hrvatske u optjecaju od siječnja 2023. godine, rezultati ovog istraživanja mogu poslužiti za buduća složenija istraživanja o prediktivnim sposobnostima varijabli ili njihovom uzročno-posljedičnom odnosu.

Ključne riječi: kognitivni aspekti komunikacije, simboli, novac, emocije, identitet, vrijednosti

Ivana Bagarić Peroš, Marina Kos Weissbarth,
Martina Šantalab

Značaj retoričke komunikacije u poslovnim odnosima te svrhovitost uvođenja retoričkog obrazovanja

Retorika je vještina koja se definira na mnoštvo načina, a suštinski predstavlja umijeće ili tehniku govorne komunikacije s praktičnom svrhom uvjeravanja sugovornika. Povijesni korijeni umijeća retorike sežu u doba antičke Grčke te je već u to doba bila prepoznata kao bitna komunikacijska vještina. Prvu školu retorike otvorio je filozof Empedoklo koji se i smatra utemeljiteljem retorike kao zasebne znanosti. U današnjim poslovnim odnosima, osobito u pojedinim strukama kod kojih je presudan subjektivni stav i uvjerenje kojeg stvaramo kod sugovornika, ona ima važnu ulogu.

Cilj istraživanja je utvrditi da li učenje vještina retorike utječe na razinu komunikacijskih sposobnosti u okviru poslovnog djelovanja u struci te utvrditi mišljenje ispitanika o svrhovitosti uvođenja retorike u formalni obrazovni proces.

Predmet ovog istraživanja prvotno će biti usmjeren na analizu stanja u okviru obrazovnog sustava u kontekstu postojanja predmeta odnosno kolegija koji su sadržajno usmjereni na savladavanje metoda, načina, izraza i oblika persuazije u svrhu njihove praktične primjene u struci.

Nakon izrade analize postojećeg stanja, istraživanje će, u odnosu na one koji su se sa istim susreli tijekom obrazovanja, biti će usmjereno na utvrđivanje mišljenja o korisnosti takvog učenja u kontekstu primjene u poslovnom okruženju. Također, istraživat će se mišljenje o korisnosti uvođenja retorike u proces obrazovanja, osobito s naglaskom na nastavničku profesiju, pravnu i ekonomsku struku te stručnjake odnosa s javnošću.

Ključne riječi: retorika, obrazovni sustav, komunikacijske vještine, persuazija

Marta Alić, Ljerka Luić

Utvrđivanje stupnja informacijske a/simetrije korištenjem dimenzija vidljivost i inferabilnost inovativnog modela vrjednovanja informacijske transparentnosti

Semantičke informacije nose one ključne attribute koji donose obavijest u elementarnom poimanju informacije kao skupu podataka koji primatelju, u procesu komunikacije, služe za otklanjanje nedoumica ili smanjenje neizvjesnosti te za poduzimanje određenih akcija. Stoga, one u kontekstu kontrole privatnosti ne bi smjele biti rezultat „snimke stanja“ ili pasivnog promatranja, već ovisе o proaktivnim, smislenim razradama podataka primatelja te su obavijesne samo ako su istinite. No, budući da se transparentnost bavi informacijama, ona postaje jedan od glavnih atributa informacijskog sustava, a procesi komuniciranja informacija postaju relevantni kada se uzmu u obzir kvalitativne implikacije transparentnosti. U ovom radu, izrađenom u koautorstvu doktoranda i mentora, korišteni su rezultati istraživanja provedeni u svrhu izrade doktorske disertacije, cilj koje je bio osmisлити model za izračun stupnjeva informacijske transparentnosti politika privatnosti, odnosno utvrditi stupanj informacijske a/simetrije. Istraživanje je provedeno na uzorku politika privatnosti javnih i privatnih zdravstvenih ustanova u Hrvatskoj na temelju čega je provedena konstrukcijska i sadržajna validacija analitičke matrice. Dobiveni podaci analizirani su metodama faktorske analize, kojom su ekstrahirane odrednice dimenzija vidljivosti i inferabilnosti, čime je potvrđena hipoteza da je pomoću tih dimenzija moguće odrediti stupanj informacijske a/simetrije. Dobiveni rezultati u svome međusobnom odnosu predstavljaju svojevrsnu ordinalnu skalu kojom je prikazan utjecaj pojedine odrednice i dimenzije transparentnosti na cjelokupni rezultat informacijske transparentnosti pojedine ustanove. Budući da se taj rezultat uzima kao mjera učinkovitosti mehanizma transparentnosti rezultati mogu biti usmjereni prema ispitivanju politika privatnosti u odnosu na ispunjene zahtjeve na pojedinim odrednicama dimenzija transparentnosti u ovisnosti prema njihovom utjecaju na ukupni rezultat informacijske a/simetrije. Nadalje, rezultati i spoznaje do kojih su autori došli mogu poslužiti kao podloga za izradu smjernica za osiguravanje učinkovitih alata transparentnosti te za razvoj algoritama višekriterijskog simulacijskog modela zasnovanog na suvremenim tehnologijama.

Ključne riječi: inferabilnost, informacijska asimetrija, informacijska transparentnost, privatnost, vidljivost

Informacijska ustanova u ulozi pomagačke djelatnosti: inkluzivno međugeneracijsko suradničko učenje

U okviru informacijsko-komunikacijskih znanosti, informacijske ustanove poput knjižnica se uz tradicionalnu ulogu posrednika između informacija i korisnika, kroz provedbu različitih inkluzivnih programa pojavljuju i u ulozi pomagačkih djelatnosti. Na taj se način omogućuje jačanje društvenih vještina korisnika i osobni razvoj svih dobnih skupina, podupire njihovo aktivno sudjelovanje u zajednici te doprinosi socijalnoj uključenosti. Kad se tome dodaju različiti umjetnički (art) i kulturološki projekti s pripadnicima manje vidljivih dijelova zajednice, različitih generacijskih skupina, poput osoba treće životne dobi, rezultati opsežnih studija govore u prilog postizanja društvenog utjecaja i izvršenja misije knjižnica u kontekstu društvene uključenosti ali i razvoja demokratskih procesa i jačanja društvenog kapitala.

Ovaj rad će se baviti evaluacijom uspješnosti programa inkluzivnog projekta međugeneracijskog suradničkog učenja i društvene interakcije kroz jačanje vještina u šahu i primjeni informacijsko-komunikacijske tehnologije tehnologije (mobilnih aplikacija) pod nazivom „Šah i tehnologija – međugeneracijski susreti“, koji se provodi tijekom rujna i listopada 2023. godine u Čitaonici i Galeriji VN (Vladimir Nazor). U navedenom inkluzivnom projektu suradničkog učenja, s obzirom na sadržaj aktivnosti, koristit će se dvostruki namjerni uzorak sudionika. Uzorak vezan uz šah obuhvaća umirovljene šahiste ($n1a=3$) i osnovnoškolsku djecu starijeg uzrasta ($n1b=5$), a uzorak vezan uz mobilne aplikacije obuhvaća umirovljene šahiste ($n2a=12$) i osnovnoškolsku djecu starijeg uzrasta ($n2b=12$). Primijenit će se kvalitativan istraživački pristup u cilju vrednovanja sudionika uspješnosti programa približavanja umjetnosti i kulture pripadnicima treće životne dobi i mladim generacijama te otvaranju javnog prostora za razvijanje inkluzivne međugeneracijske komunikacije.

Ključne riječi: knjižnica kao pomagačka djelatnost; inkluzivna međugeneracijska komunikacija; međugeneracijska društvena interakcija; međugeneracijsko suradničko učenje; osobe treće životne dobi.

Uloga umjetne inteligencije i primjena obrade prirodnog jezika te etička pitanja vezana uz primjenu umjetne inteligencije u općim bolnicama

Ciljvi rad su:

- prikazati ulogu umjetne inteligencije (UI) u transformaciji zdravstvenih ustanova, posebno bolnica u efikasnije ustanove
- upozoriti na etička pitanja u uporabi UI u bolnicama; u bolnicama ključni izazov je uspostaviti ravnotežu između koristi od UI te zaštite etičkih vrijednosti i privatnosti pacijenata
- prikazati primjenu obrade prirodnog jezika (Natural Language Processing – NLP) kao jedne od tehnika UI u bolnicama.

Metodologija:

Prilikom izrade rada koristile su se metode prikupljanja i izučavanja literature, analitički pristup prema dobivenim informacijama kako bi se došlo do novog znanja te studija slučaja.

Glavni rezultati dobiveni kroz istraživanje jesu:

- definicija uloga umjetne inteligencije u bolnicama,
- definiranje etičkih načela kod primjene UI,
- definiranje uloge NLP-a kod primjene UI u bolnicama,
- konkretni rezultati vezani uz UI za Opću bolnicu „ Dr. Tomislav Bardek, Koprivnica“

Zaključci:

- Umjetna inteligencija, uz pravilno upravljanje i regulaciju, može donijeti brojne prednosti u bolnicama, poboljšavajući skrb o pacijentima, povećavajući učinkovitost zdravstvenih sustava i smanjujući troškove.
- Neophodno je osigurati da se UI primjenjuje etički i u skladu s pravilima privatnosti podataka kako bi se zaštitila sigurnost i povjerenje pacijenata.
- Jedna od tehnika UI-je je obrada prirodnog jezika (NLP). NLP omogućava bolnicama da bolje iskoriste bogatstvo tekstualnih medicinskih podataka koji su često nedovoljno iskorišteni. Uvođenjem NLP-a u sigurnosne aspekte zdravstvenih sustava, bolnice mogu povećati razinu zaštite osjetljivih medicinskih podataka pacijenata i minimizirati rizik od sigurnosnih prijetnji i zloupotreba.

- U OB „Dr. Tomislav Bardek“ Koprivnica, primjena UI je u počecima, softvera vezanog uz UI je vrlo malo, zaposleni nisu upoznati s konceptom UI. Potrebno je provesti edukaciju.

Ključne riječi: bolnice, etička načela ,obrada prirodnog jezika, umjetna inteligencija (UI)

Marko Antić

Metode razvijanja empatije kod studenata sestrinstva

Medicinske sestre i tehničari imaju posebnu ulogu u procesu pružanja zdravstvene skrbi jer su kontinuirano uz bolesnika, a empatija u njihovom radu predstavlja jednu od osnovnih karakteristika. Pokazivanjem empatije razvija se povjerenje i osjećaj sigurnosti u odnosu medicinske sestre/tehničara i bolesnika, a osim samog odnosa s bolesnicima različitim znanstvenim istraživanjima utvrđeno je kako je empatija i protektivni čimbenik kada je u pitanju izloženost stresu i profesionalnom sagorijevanju kod medicinskih sestara i tehničara. Empatija se može poboljšati usredotočenim i praktičnim metodama učenja, te je stoga i cilj ovoga rada bio prikazati znanstvena istraživanja u kojima je primjenom različitih eksperimentalnih metoda došlo do unaprjeđenja empatije kod studenata sestrinstva. U radu su prikazani različiti alati i metode pomoću kojih se unaprjeđivala razina empatije kod studenata, a to su primjena video igara, virtualne stvarnosti, gledanje filma, igranje uloga i drugo. Prikazanim eksperimentalnim istraživanjima dokazano je kako se kod studenata sestrinstva može razvijati empatija, ali postavlja se pitanje primjenjuju li se navedeni alati i metode i u sestrijskom obrazovanju u Republici Hrvatskoj. Empatija je u radu s bolesnim ljudima neizostavna karika, a razvijanje empatije kod medicinskih sestara i tehničara dovodi i do kvalitetnijeg pružanja zdravstvene skrbi.

Ključne riječi: edukacija, empatija, medicinske sestre i tehničari, sestrinstvo, zdravstvena skrb

Mateja Bubić

Univerzalni dizajn i primjerena razina čitljivosti sadržaja mrežnih izvora informacija nisko-obrazovanim osobama

Suvremene tehnologije omogućuju pristup različitim mrežnim izvorima informacija i znanja. Autori i urednici sadržaja mrežnih stranica primjenjuju načela univerzalnog dizajna i relevantnosti u cilju dostupnosti sadržaja korisnicima mreže, uključujući i osobe s invaliditetom.

Polazište za provođenje ovog istraživanja pronalazi se u znanstvenoistraživačkom radu objavljenom 2010. godine u SAD-u, u kojem Kouamé daje prikaz provedenih istraživanja o prikladnosti teksta nisko-obrazovanim osobama, čitljivosti teksta i mogućnosti razumijevanja sadržaja dokumenta objavljenih na mrežnim stranicama.

U cilju procjene primjerenosti sadržaja, čitljivosti teksta i mogućnosti razumijevanja sadržaja enciklopedijskog članka triju mrežnih enciklopedija dostupnih na hrvatskom jeziku (Proleksis mrežne enciklopedije, Hrvatske enciklopedije i Wikipedije) nisko-obrazovanim osobama primijenjeni su Flesch-Kincaid i Flesch Reading Ease testovi na enciklopedijskim člancima o Gradu Zagrebu.

Sadržaj enciklopedijskih članaka o Gradu Zagrebu triju mrežnih enciklopedija: Proleksis mrežne enciklopedije, Hrvatske enciklopedije i Wikipedije napisan je vrlo detaljno, a rezultati odgovaraju prilično teškom tekstu za čitanje koji nije razumljiv nisko-obrazovanim osobama, a time niti primjeren izvor informacija i znanja.

Rezultati dobiveni provedenim istraživanjem ukazuju na potrebu prilagodbe postojećih mrežnih enciklopedija ili izradu adaptirane mrežne enciklopedije primjerene nisko-obrazovanim osobama koju bi primjenjivali kao pouzdan i relevantan izvor informacija i znanja.

Primjenom univerzalnog dizajna, kontinuiranim provođenjem analize čitljivosti i razumijevanja objavljenih mrežnih sadržaja osigurava se prikladnost teksta, primjerena razina čitljivosti teksta – manja od razine 8 te razumijevanje sadržaja nisko-obrazovanim osobama čime se prevenira mogućnost nastanka problema u pristupu mrežnim sadržajima općoj populaciji i osobama s invaliditetom. Univerzalni dizajn mrežne stranice, univerzalni pristup mrežnim sadržajima, primjeren sadržaj, čitljivog teksta s mogućnošću razumijevanja sadržaja nisko-obrazovanih osoba smanjuje troškove i vrijeme jer ne zahtijeva dodatne prilagodbe korisnicima u skladu s njihovim specifičnim potrebama ili teškoćama. Navedeni univerzalni dizajn i primjerena

razina čitljivosti, manja od razine 8, omogućuje jednaku pristupačnost sadržajima svim korisnicima, a takav proaktivni pristup prevenira mogućnost nastanka problema u pristupu i dostupnosti mrežnim sadržajima.

Ključne riječi: mrežne enciklopedije, mrežni izvori, mrežni sadržaji, pouzdani i relevantni mrežni izvori informacija i znanja, procjena težine čitljivosti

Branko Rumenović, Marija Jakovljević, Klara Macolić
Kuparić

Korištenje digitalnih medija u Gimnaziji i strukovnoj školi Bernardina Frankopana u Ogulinu

Digitalni mediji omogućuju ljudima razmjenu informacija i davanje osobnog doprinosa. Korištenje digitalnih medija (internetskih portala i društvenih mreža) u stalnom je porastu, naročito kod mlađih generacija. Pored teorijskih prikaza vezanih uz digitalne medije i teoriju uporabe i zadovoljstva (*uses and gratification theory*), rad prikazuje istraživanje na temu Korištenje digitalnih medija u Gimnaziji i strukovnoj školi Bernardina Frankopana u Ogulinu na uzorku od 217 učenika. Istraživanje je provedeno tijekom svibnja 2023. godine. Cilj rada je prikazati koje digitalne medije učenici koriste i za koju svrhu. Istraživanje je provedeno putem Google obrasca, a rezultati su analizirani uz pomoć Cronbach testa, deskriptivne statistike, Pearsonovog koeficijenta te One-Sample testa. Rezultati su pokazali da učenici redovito koriste smartphone i digitalne medije. Društvene mreže Facebook i Instagram koriste najviše, a LinkedIn najmanje. Digitalne medije, osim za zabavu, kupnju i prodaju dobara, koriste i za učenje, izvršavanje školskih obaveza i zadataka. Učenici koriste digitalne medije jer se osjećaju dobro i jer se osjećaju sami. Prema rezultatima ovog istraživanja korištenje digitalnih medija kod učenika u Gimnaziji i strukovnoj školi Bernardina Frankopana iz Ogulina ne odskaače od rezultata koji su provedeni kod drugih ispitanika u istraživanjima na ovu temu, a čiji rezultati su prikazani u raspravi.

Ključne riječi: digitalni mediji, *uses and gratification theory*, društvene mreže, učenici, Internet portali

Debora Radolović

Inovativna komunikacija u školi kao segment integrativnog upravljanja

Komunikacija i komunikacijski proces u školi važan su segment cijelog obrazovnog procesa. Kvaliteta i ishod obrazovanja rezultat su upravljanja obrazovnom institucijom. U tom kontekstu, komunikacijske vještine ravnatelja, odražavaju se i kroz digitalne kompetencije. Upravo zbog toga kao odgovor na ograničenja tradicionalnih oblika komunikacije razvili su se novi oblici komunikacije. Tako je pravac inovativne i integrativne komunikacije bio logičan slijed novog viđenja obrazovanja kao komunikacije, a onda i upravljanja. Iako oba pristupa u komunikaciji imaju sličnosti i moraju egzistirati sinergijski, postoje i važne razlike. Klasični oblici komunikacije, koji su uglavnom korišteni, stavljali su akcent na razgovor o tome što je u sustavu obrazovanja dovelo do poremećaja i problema te pokušavali naći rješenja, dok inovativna i integrativna komunikacija teži uklopiti više oblika komunikacije u jedan kako bi se postigao bolji rezultat.

U radu se govori o inovativnoj komunikaciji kao segmentu integrativnog ponašanja s aspekta rezultata koji se očekuju. Rad će kroz kvalitativno istraživanje i rezultate istraživanja ponuditi odgovore na pitanja o važnosti komunikacije kao kanala obrazovanja, te ponuditi neke oblike inovativne komunikacije utemeljene na digitalnim kompetencijama za unapređenje obrazovnog procesa i izlaznih rezultata.

Rezultat istraživanja je: Usmjerenost holističkom pristupu uspostavljanja partnerskog odnosa svih u školi kroz segment integrativnog upravljanja.

Ključne riječi: inovativna komunikacija, integrativno upravljanje, komunikacija, škola

Betty Žigo, Patrik Kajfeš

Upravljanje projektom u području informacijsko-komunikacijskih tehnologija – Razvoj aplikacije „Beauty&The Beast“

Svaki projekt započinje konceptom koji uključuje viziju o tome što bi trebao biti njegov konačni rezultat. Od početnog koncepta do rezultata, projekt se razvija kroz tzv. progresivnu razradu, koja uključuje konstantno poboljšavanje i preciziranje plana. Riječ je o procesu koji prolazi kroz niz iteracija u kojima prikupljanje informacije postaje detaljnije, a procjene preciznije. U procesu razrade projekta revidiraju se različite potrebe. Za potrebe ovoga rada predstaviti ćemo razradu projektne ideje na primjeru aplikacije „Beauty&TheBeast“, koja je trenutno u fazi razvoja u okruženju *ReactNativa*. Cilj projekta proizlazi iz potrebe za kreiranjem inovativnog alata prilagođenog individualnim potrebama korisnika. Aplikacija „Beauty&TheBeast“ namijenjena je svim korisnicima koji žele maksimalno personalizirati svoju rutinu treninga, posebno treninga u teretani, dok istovremeno pokušava pružiti jedinstveno iskustvo koje se pojedinim karakteristikama razlikuje od postojećih rješenja. Iako je aplikacija još uvijek u razvoju, predstaviti će se osnovne funkcionalnosti, buduće funkcionalnosti i vizija konačnog produkta.

Ključne riječi: projekt, progresivna razrada, ReactNativ, aplikacija

Ružica Bilić

Primjena tehnika obrade prirodnog jezika u računalnoj sigurnosti

Završni rad na temu primjene tehnika obrade prirodnog jezika u računalnoj sigurnosti prikazuje da navedene tehnike mogu biti upotrijebljene za više od obrade ljudskog prirodnog jezika te da se mogu koristiti na bilo kakvim tekstualnim podacima. Postoji više načina primjene u računalnoj sigurnosti koji će se razraditi u ovom radu, od generiranja algoritma za klasifikaciju domena do modela za identifikaciju zlonamjernih email poruka. Korištenjem tehnika obrade prirodnog jezika, izvršit će se i analiza ranjivosti izvornog koda na način da se prvo odrede uzorci funkcija povezanih sa već poznatim sigurnosnim propustima u izvornim kodovima. Fokus u ovom radu će biti sigurnost web aplikacije (sigurnost na web-u) i za sve navedene primjene trebat će prikupiti korpuse i primijeniti neke od standardnih operacija nad tekstom, kao što su parsiranje, stvaranje semantičkih mreža i lematizacije. Prikupljeni podaci koji se odnose na izvorni kod će se klasificirati na temelju OWASP Top Ten. Nakon prikupljanja korpusa i pripreme teksta, softversko rješenje identifikacije i klasifikacije će se prikazati pomoću programskog jezika Python.

Ključne riječi: OWASP Top 10, Python, računalna obrada teksta, računalna sigurnost, strojno učenje

Ivana Marić

Igrifikacija u obrazovanju nakon iskustva s online nastavom u doba pandemije Covid-19

Cilj ovog rada je istražiti i usporediti čimbenike na temu napretka u konceptu igrifikacije u obrazovanju između 2022. i 2023. godine. Pregledom dostupne stručne literature u periodu nakon iskustva s pandemijom COVID-19 i prijelaza na online nastavu u školama od 2021. godine, primjena online alata i softvera u nastavnim jedinicama značajno se povećala. Cijela vertikalna školstva prepoznala je potrebu za digitalnim resursima u obrazovanju i počeli su se koristiti različite online platforme kako bi se poboljšao proces učenja. Prvi rad iz 2022. godine pruža sveobuhvatan pregled igrifikacije, uključujući njenu povijest, obilježja, primjenu u osnovnim i srednjim školama, pripremu nastave te prednosti i nedostatke. Drugi rad, napisan 2023. godine, dublje istražuje korištenje igrifikacije u obrazovanju, fokusirajući se na popularne online alate, poput Kahoot i Gimkit. Također pruža praktične primjere primjene igrifikacije u učionici. Autor ovog rada provodi anketno istraživanje kako bi razumjeli stajališta učitelja i učenika o igrifikaciji i analiziraju rezultate kako bi istaknuli prednosti i nedostatke ovog pristupa.

U prvom radu iz 2022. godine, korištena je deskriptivna analiza kako bi se pružio sveobuhvatan pregled igrifikacije u obrazovanju, koristeći sekundarne izvore podataka. Drugi rad iz 2023. godine koristi kombinaciju kvalitativnih i kvantitativnih metoda, uključujući anketno istraživanje kako bi prikupio podatke o stajalištima učitelja i učenika prema igrifikaciji.

Na temelju izvora provedena je usporedbena analiza koja ukazuje na napredak u razumijevanju i primjeni igrifikacije u obrazovanju između 2022. i 2023. godine. Dok prvi rad pruža široki pregled igrifikacije, drugi rad dublje istražuje konkretnu primjenu online alata i stajališta učitelja i učenika. Zaključci sugeriraju da igrifikacija ima potencijal za poboljšanje procesa učenja, ali isto tako zahtijeva pravilnu pripremu i svjesnost o izazovima. Rezultati usporedbe prednosti i nedostataka igrifikacije u obrazovanju naglašavaju važnost kontinuiranog istraživanja i prilagodbe učenja kako bi se iskoristile prednosti i optimizirala primjena igrifikacije u obrazovanju i unaprijedila kvaliteta učenja.

Ključne riječi: alati u nastavi, e-nastava, igrifikacija, napredak obrazovanja, online alati

Andrea Brechelmacher

Proračunata medijska manipulacija i stvaranje svakodnevne nesigurnosti: studija slučaja Cambridge Analytica skandal

Ovaj rad istražuje specifičan oblik medijske manipulacije - proračunatu manipulaciju. Ona uključuje namjerno i planirano djelovanje korištenjem medijskih alata i strategija s ciljem utjecanja na javno mnijenje u korist političkih, ekonomskih ili društvenih ciljeva. Rad definira vrste, sredstva i načine manipulacije u medijima. Također, istražuje etičke sumnjivosti prakse proračunate medijske manipulacije, koja nerijetko dovodi do zloupotrebe moći, kršenja demokratskih načela i negativnih posljedica po društvo i pojedince. Cilj ovoga rada je istražiti utjecaj proračunate medijske manipulacije i medijskog zavođenja na stvaranje svakodnevne nesigurnosti, s posebnim osvrtom na studiju slučaja Cambridge Analytica skandal. Drugi cilj je, osim toga, senzibiliziranje javnosti o potrebi bolje zaštite privatnosti u digitalnom dobu te donositelje odluka o potrebi razvoja boljih politika i mjera zaštite privatnosti korisnika društvenih mreža. Istraživanje teme uključuje kritičku analizu prikupljenih podataka, studiju slučaja iz prakse te pregled relevantne literature. U radu se prikazuje slučaj Cambridge Analytica jer je riječ o skandalu koji je izazvao značajnu zabrinutost u javnosti i otvorio brojna pitanja o tome kako se privatni podatci koriste u političke, odnosno svrhe koje nisu u skladu s vrijednostima demokratskog društva.

Ključne riječi: proračunata medijska manipulacija, Cambridge Analytica skandal, mediji, svakodnevna nesigurnost, privatnost

Antonia Juka

Kreativna upotreba informacijskih tehnologija u obrazovanju

Uslijed razvoja tehnologije, obrazovanje je prošlo kroz značajne promjene i transformacije. Tradicionalni obrazovni pristupi i metode poučavanja sada se nadopunjuju ili zamjenjuju digitalnim rješenjima, stvarajući novo okruženje za učenje. E-tečajevi su postali neizostavan dio modernog obrazovanja i profesionalnog usavršavanja. Ova inovativna metoda učenja omogućuje pristup raznovrsnom sadržaju putem interneta, otvarajući vrata znanju bez obzira na geografske ili vremenske ograničenosti. Cilj ovog rada je pružiti uvid u važnost organizacije sadržaja u virtualnom okruženju te identificirati nove pristupe i izazove u obrazovnom kontekstu. Također, prikazat će se kako različiti pristupi organizaciji sadržaja mogu odgovarati različitim potrebama polaznika i predavača.

Ključne riječi: digitalna transformacija obrazovanja, e-tečajevi, e-učenje, mikrokvalifikacije, organizacija virtualnog obrazovnog sadržaja

Procjena utjecaja primjene AI alata na razvoj digitalne pismenosti marketinških stručnjaka

Mnogobrojni dionici poslovnog svijeta teže digitalnoj transformaciji kako bi povećali učinkovitost, zadržali konkurentnost, automatizirali rutinske zadatke i prilagodili se tržišnim promjenama. Iznimka tome nisu ni stručnjaci koji se bave marketinškim aktivnostima. Zbog svakodnevnog korištenja računala, raznovrsnih digitalnih alata te praćenja trendova, oni nerijetko postaju pioniri integracije novih tehnologija. Globalna dostupnost i rapidna evolucija alata baziranih na umjetnoj inteligenciji omogućavaju marketinškim stručnjacima veću personalizaciju sadržaja, učinkovitiju optimizaciju kampanja, pronicljivije profiliranje ciljnih skupina te unaprijeđenje korisničkog iskustva, dok razni AI sustavi za generiranje teksta, slika, videa i audio zapisa omogućavaju fleksibilnost u obradi postojećeg te stvaranja novog kreativnog sadržaja. S obzirom na to da dosadašnja istraživanja ne pružaju jasan uvid u odnos digitalne pismenosti te učestalosti korištenja alata baziranih na umjetnoj inteligenciji, cilj ovog rada jest to istražiti na populaciji marketinških stručnjaka. Istraživanje će se provesti putem online anketnog upitnika koji će se distribuirati putem digitalnih kanala marketinškim stručnjacima zaposlenim u marketinškim i kreativnim agencijama, marketinškim odjelima javnog ili privatnog sektora te samozaposlenim konzultantima. Očekivani rezultati istraživanja poduprijet će primarnu hipotezu o povezanosti digitalne pismenosti i učestalosti korištenja AI alata te pretpostavku da su ispitanici s većom samoprocijenjenom digitalnom pismenošću skloniji njihovom češćem korištenju. Sekundarno, očekuje se da će ispitanici s pozitivnim stavom prema umjetnoj inteligenciji redovitije koristiti AI alate te njima generirati veću količinu digitalnog sadržaja. Također, ovaj rad istražiti će i doprinosi li korištenje alata baziranih na umjetnoj inteligenciji promišljanju o nekim aspektima digitalne pismenosti (osobnoj i organizacijskoj cyber sigurnosti te pitanju autorskih prava) kod marketinških stručnjaka.

Ključne riječi: AI alati, digitalna pismenost, marketinški stručnjak, umjetna inteligencija

Martina Mak, Domagoj Frank

Komunikacijski modeli i metode u upravljanju projektnim timom pri kreiranju projektnog prijedloga za financiranje putem EU fondova

Komunikacijski management u upravljanju projektnim timom je proces planiranja, organiziranja, izvršavanja i nadzora komunikacijskih aktivnosti unutar tima te između tima i drugih zainteresiranih strana sa svrhom osiguravanja da svi sudionici u projektu imaju prave informacije u pravo vrijeme kako bi projekt bio uspješno izveden. Utjecaj komunikacijskog managementa u upravljanju projektnim timom u procesu definiranja i pripreme istraživačkih projekata za uspješnost financiranja putem EU fondova, je jedan od vodećih parametara uspješnosti pripreme projekta. Projektne prijave koje su izrađene primjenom strukturirane komunikacijske strategije među projektnim timom u fazi razvoja i pripreme projektnog prijedloga za financiranje EU fondova imaju veće šanse za odobravanje. U radu su prikazani elementi komunikacijskog managementa, modeli i metode koje se primjenjuju u upravljanju projektnim timom prilikom razvoja projektne ideje i pripreme projekata za financiranje putem EU fondova. Identificirani izvori komunikacijske složenosti su: svojstva nositelja projekta, projektno okruženje, komunikacijska struktura projekta, komunikacijska svojstva te fizičke i psihološke barijere. U radu se analizira njihov utjecaj na internu komunikaciju u projektnom timu i na efektivnu pripremu komunikacijskog plana, stvaranje, prikupljanje, distribuciju, pohranjivanje projektnih informacija te identifikaciju odgovornosti članova projektnog tima i projektnih dionika. Prikazani su modeli i metode komunikacija prilagođeni istraživačkim i razvojnim projektima koji se mogu primijeniti na pozive za dodjelu EU financijskih sredstava.

Ključne riječi: komunikacijski management, EU fondovi, kreiranje projektnog prijedloga

Centar izvrsnoti Splitsko-dalmatinske županije i Odjela za darovite Ministarstva obrazovanja Države Izrael

Mother Earth – ארץ אדמה : klimatske promjene i njihov utjecaj na društvo

Svaki tim predlaže svoju projektnu temu za istraživanje, no mora biti spreman i prilagoditi svoju temu timu iz zemlje partnera. Projekti uključuju istraživački rad i mjerenja te izradu završnog izvješća. Ovaj program omogućava učenicima iz Republike Hrvatske upoznavanje s učenicima njihove dobi iz druge kulture, te usavršavanje engleskog jezika i stjecanje iskustva u međunarodnom istraživanju.

1. Tema: *Kvalitativna i kvantitativna istraživanja ljekovitih biljaka*

Učenici: Iva Roguljić, Louis Pellay, Filka Tomas

Mentor: John Rogošić, Stefan Birač

Split International School / Aspalathos Međunarodna Škola

2. Tema: *Zajedno za spas mora i oceana*

Učenici: Roza Stanić, Marijeta Brzović, Nola Kalajžić, Tara Sovulj i Luka Tomasović

Mentorica: Tamara Banović

OŠ Josip Pupačić

Učenici: Josipa Vlanić i Marija Sara Kovačić

Mentorica Irena Kodžoman

OŠ Kamen Šine

3. Tema: *Suradnja bez granica: učimo, istražujemo i kreiramo na daljinu*

Učenice: Magdalena Vukas i Gabrijela Jurko

Mentorica: Ivana Marić Zerdun, OŠ Trilj

ISBN: 978-953-7986-61-2
Tisak: Centar za digitalno nakladništvo, Sveučilište Sjever
Koprivnica, studeni 2023.